

Gida Didaktikoa
Zinema-eskolak eta giza eskubideak
Binta y la gran idea

Koordinatzaile: Montehermoso Kulturguneko Ikusentzunezko Arloa
Vitoria-Gasteizko Udala

Gida didaktikoen egileak:
Elisenda Polinyà eta Nieves Prieto Zinhezbak eskatutakoa

Aurkibidea

1. Zinema eta giza eskubideak	1.orria
1.1 Zinhezba	
1.2 Giza eskubideak	
2. Zinema-eskolak	5.orria
2.1 Sarrera	
2.2 Hezkuntza-xedea	
2.3 Adinak	
2.4 Zeharkako hezkuntza	

3. Egoera ezagutu: gaiaren azterketa eta testuingurua	8.orria
3.1. Definizioak	
3.2. Europa Afrikatik begiratuta: Elkarrizketa Mawari	
3.3. Emakumearen egoera Afrikan	
3.4. Nesken hezkuntzak duen garrantzia	
3.5. Nesken hezkuntza Senegalen	

4. Irudietan murgildu	17.orria
4.1. En el mundo a cada rato	
4.2. Fitxa teknikoa eta sinopsia	
4.3. Historia pertsonaien eskutik	
4.4. Zinema-hiztegia	

5. Zinema, giza eskubideak eta hezkuntza. Proposamen didaktikoak	23.orria
1. Ariketa: Lehenengo inpresioa	
2. Ariketa: Zer da kultura?	
3. Ariketa: Identifika zaitez	
4. Ariketa: Erabakia zurea da	

6. Egizu zerbait	39.orria
7. Gehiago jakiteko...	41.orria
8. Peters-en mapa	56.orria

1. Zinema eta Giza Eskubideak

1.1 Sarrera

Gasteizko Udalak Ikus-entzunezkoen Jaialdi hau antolatu du 1985az geroztik, Kultura Saileko Montehermoso Kultur Gunearen bidez giza eskubideen erakusketa antolatzen du. Arlo honetan, gazte eta haurrei zuzenduta, filme bereziak aurkezten ditu gure gizartearen arazo larrienei buruz eztabaidatzeko bere ardura eta elkartasuna garatzeko asmoz.

Guztia ez da negozioa ikus-entzunezkoen munduan. Batzuetan, sortzaile eta artistek (eguneroko bizimoduaren errealtate gogor eta etengabearekin hunkituta) gerrak, pobreak edo gaixotasunak erasaten dituzten bizitzaren lekukotzak ekartzen dituzte beren lanetara. Baina hori ez da beste munduko gauza bere belaunaldiarekin konprometituta dagoen norbaitentzat. Gaizki bataiatutako "lehen munduan", ordea, gure zilborrari begira gaude beti eta patrika bihotzetik gertuegi daukagu hurkoaren arazoekin kezkatzeko, nahiz eta arazo horietako asko gure kontsumismoaren ondorio izan.

Horregatik entzuten eta ikusten ditu jendeak aisiaz eta denborapasaz diharduten programak, gero eta hutsalagoak guztiak ere. Ihesaldi inozo eta antzu horrek, gainera, ez gaitu lotsatzen, eta mesede egiten dio funtsik gabea eta oso axalekoa den programazioari.

Hala ere, adibide duin askoak ere baditugu. Alegia, egungo erronken zergati eta ondorioak benetakotasunez islatzen saiatzen diren dokumentalak eta sormen-lanak: haurrak lanerako baliatzea, gerra, tratatu txarrak, Ihesa, pobrezia... Gai horiek, ordea, ez dira jorratzen zinema-areto komertzialetan eta telebistako programazioan.

Giza Eskubideei buruzko eskolek kultura eta hezkuntza zabaltzea dute helburu, modu horretan gazteenei arazoak azaleratu eta espiritu kritikoa eta elkartasuna sendotzeko.

Fernando López Castillo
Europako Zinema Berriaren Jaialdia

1.2 Giza eskubideak

Justiziazko gutxieneko eskakizun moralak

Giza eskubideak edozein gizakik gizaki izateagatik galda ditzakeen oinarritzko eskakizunak dira, eta eskakizun horiek ezinbestean bete beharrekoak dira, gizaki moduan garatzeko oinarri-oinarritzko premiak edo beharrianak direlako. Funtsezko eskubide horiek gabe nekez egin daiteke bizimodu duin bat. Gizakiarentzat hain beharrezkoak direnez, honela izendatzen ditugu:

- **Unibertsalak:** gizaki guztiei aitortu behar zaizkie, inor baztertu gabe. Gizaki guztiei gizaki direla aitortuz bermatu behar zaizkien gutxieneko eskakizunak dira.
- **Lehentasunezkoak:** beste eskubide batzuekin gatazka sortuz gero lehentasunez babestu behar direlako.
- **Negoziatu ezinezkoak:** inongo gizarteak ezin dizkie bere kideei eskubide horiek ukatu. Adibidez, gizarte batek une jakin batean herritar guztien "eskubide ekonomiko, sozial eta kulturalak" betetzeko beharrezko baliabideak ez baditu, ezin du egoera hori besterik gabe onartu, gauzak aldatzea ezinezkoa dela argudiatuta; aitzitik, ahalegin guztiak egin behar ditu beharrezko baliabide guztiak lortzeko eta banatzeko, guztiek beren eskubideak erabiltzeko modua izan dezaten.

Gainera, gizarte guztiek lagundu behar lukete mundu osoan gizaki guztien eskubideak errespetatu daitezen, beren gizarte edo herrialdea edozein dela ere.

Hitz gutxitan esanda, giza eskubideak JUSTIZIAZKO GUTXIENeko ESKAKIZUN MORALAK dira, eta eskakizun horiek bete egin behar dira, horiek gabe ezin baita bidezko gizarte bat eta bake eta armoniazko mundu bat eraiki.

Giza eskubideen belaunaldiak

Giza eskubideak pixkana-pixkana aitortu eta onartu dira historia zehar, oraindik amaitu ez den ikaskuntza moraleko prozesu baten bitartez. Prozesu horretan bereiz ditzakegun hiru aldi edo aro nagusiei giza eskubideen "hiru belaunaldiak" esaten diegu.

- **Lehen belaunaldia: Askatasunerako eskubideak**

"Lehenengo belaunaldia" eskubide zibil eta politikoena da. XVI. mendearen hasieratik burgesia Antzinako Erregimenari aurre egin eta honako eskubideak aldarrikatzen hasi zen: bizirako eta segurtasun fisikorako eskubidea, pentsatzeko eta iritzia askatasunez adierazteko eskubidea, norberaren herriko gobernuan parte hartzeko eskubidea, legezko arrazoirik gabe atxilotua ez izateko eskubidea, inpartzialtasun-bermeekin epaitua izateko eskubidea, jabetza izateko merkataritzan askatasunez jarduteko eskubidea eta abar. Oro har, esan dezakegu eskubide horiek oinarritzko balio moral bat dutela gidari: askatasuna.

- **Bigarren belaunaldia: berdintasunerako eskubideak**

"Bigarren belaunaldia" eskubide ekonomiko, sozial eta kulturei dagokie; adibidez, lanerako eta bidezko soldata izateko eskubidea eta etxebizitza, osasuna, hezkuntza, kultura, erretiro-saria eta abar izateko eskubidea. Eskubide horiek batez ere langileen mugimenduak aldarrikatu ditu azken mende hauetan. Horien bidez benetako laguntza edo babes eman nahi zaie lehenengo belaunaldikoei; izan ere, eskubide zibilak eta politikoak nekez erabil daitezke, gutxieneko sarrera ekonomiko batzuk, gaixotasunei aurre egiteko laguntza edo gutxieneko kultura-maila izan ezean.

Era horretako eskakizunak onartu ahala pentsamolde berri bat zabaltzen hasi zen; horren arabera, estatuaren eginkizuna ez zen besterik gabe ordena publikoa eta kontratuak betetzea, baizik eta modu positiboan jardutea, lehenengo belaunaldiko eskubideak bakar batzuen mesederako bakarrik izan beharrean denon esku egon zitezen. Horregatik, esaten dugu bigarren belaunaldi horretako eskubideak berdintasunerako eskakizunen multzoan sartzen direla.

- **Hirugarren belaunaldia: Elkartasunerako eskubideak**

"Hirugarren belaunaldiko" eskubideen arabera gizaki guztiek dute eskubidea ingurune osasuntsu batean jaio eta bizitzeko. Kutsadura eta zaratarik gabeko ingurune batean eta bakean dagoen gizarte batean jaio eta bizitzeko eskubidea ere badute. Eskubide horiek ez dira oraindik nazioarteko adierazpen batean jaso, baina aurrekoak bezain funtsezkoa dira: izan ere, kutsatutako ingurune batean edo gerra dagoen leku batean bizi denak nekez erabil ditzake lehenengo eta bigarren belaunaldietako eskubideak.

Nazioarteko elkartasuna funtsezkoa da hirugarren belaunaldiko eskubideak erabili ahal izateko. Nola lor liteke ingurumeneko kutsadura kentzea, herrialde batzuek ez kutsatzeko konpromisoa hartu arren, beste batzuek hartzen ez badute? Nola lor liteke gerrak betiko amaitzea, herrialde guztiek arma-trafikoa kontrolatzeko konpromiso tinkoa hartzen ez badute?

ESKUBIDEAK MUNDUAN ETA TOKI BAKOITZEAN ERRESPETATZEA

Eskubide zibil eta politikoak

Arlo horretan erdietsi den lorpenik handiena esklabotasuna ezeztatzea izan da, mundu osoan jarduera hori egiteko debekua betetzen den neurrian behintzat. Aipaturiko debekua 1956ko irailaren 7ko nazioarteko hitzarmen baten bidez ezarri zen. Hala ere, gaur egun herrialde askotan oinarritzko eskubideen urraketa sistematikoa eta masiboa da: torturak, desagertzeak, legez kanpoko atxilotetak, presoetako tratua txarrak ematea, emakumeen bazterketa eta abar.

ONUren ahaleginak

Berez, nazioarteko komunitateak hartu behar luke bere gain bortxaketa horiek salatze eta beharrezko neurri eraginkorrak hartze ardura, ONUren bitartez (horren helburu nagusia giza eskubideen babesa eta sustapena baita), oinarritzko askatasunak errespetatzen ez dituzten gobernuak beren jokabidea zuzen dezaten. Baina, jakina, erakunde horrek ezingo du ezertxo ere lortu, baldin eta askatasun horiek errespetatzen dituztela dioten herrialdeek laguntza material eta morala ematen ez badiote. Esperientziak erakusten digunez, nazioarteko erakundeek giza eskubideak errespetatzen ez dituzten gobernuetako presioa egitea oso neurri eraginkorra izan daiteke herrialde horiek giza eskubideen arloan beharrezko berrikuntzak egin ditzaten.

Herritarren ekimenak

Oinarritzko askatasunak sendotzeko beren borondatez zerbait egin nahi duten herritarrek gobernu kanpoko erakundeak (GKE) aukeratu ohi dituzte horretarako; adibidez Nazioarteko Amnistia, Nazioarteko Gurutze Gorria edo beste hainbat, erakunde horiek munduko herrialde askotan ari baitira lanean, eskubide horien bortxaketak salatzen eta biktimei laguntzen.

Gosea

Bigarren belaunaldiko eskubideei dagokionez, honako xehetasunak nabarmendu behar dira. Hirugarren Mundua esaten diogun horretan milioika lagun daude bizirik irauteko gauzarik beharrekorenak ere ez dituztenak. Janari falta, sendatzeko moduko gaixotasunak ezin sendatzea eta analfabetismoa dira munduko arazo nagusietako batzuk. Miseria da munduan gertatzen diren heriotzen arrazoi nagusia, nahiz eta, teknikoki, denon gutxieneko premiak betetzeko aukerak egon. Baina arazoa morala da, ez teknikoa. Azken batean, gizakien arteko elkartasun-ezagatik gertatzen da hori.

Lan-baldintza ezin txarragoak

Gaur egun herrialde askotan badira pertsona asko eta asko, tartean ume ugari, lan-baldintza guztiz osasungaitzetan lan egin behar izaten dutenak, egunean hamabi ordu edo gehiago

sartuz, gizarte-segurantzarik edo langabeziarako laguntzarik gabe, eta ia-ia batere eskubide sindikalik gabe. Herrialde aberatsek ez dute hori gertatzeko eragozpenik jartzen, haien enpresak berak baitira herrialde horietan eskulan merkea eta erraza aurkitzen dutenak. Herrialde aberatsetako sindikatuek bai, protesta egiten dute, besteak beste era horretako lanak hartzeak Lehen Munduan lanpostu askoren galera sortzen duelako. Ginebran (Suedia) egoitza duen Lanaren Nazioarteko Erakundea (LANE) ONUren gidaritzapean ari da lanean era horretako arazoei irtenbidea bilatzeko. Hala ere, erakunde horretako herrialdeak arazo horiek konpontzeko beharraz erabat jabetzen ez badira, erakunde horrek bakarrik ezer gutxi egin ahal izango du.

Bakea eta oreka ekologikoa: premia-premiazkoa da elkartasunezko irtenbide bat bilatzea hirugarren belaunaldiko eskubideei dagokienez; salatu beharra dago herrialde aberatsenetako gobernuek ez dutela erabateko konpromisoa hartu kutsadura eta arma-trafikoa kontrolatzeko. Hori dela-eta, enpresa handiek kutsadura sortzen jarraitzen dute eta herrialde pobreetako gerra-gatazketan ari direnek erraz asko aurki ditzakete gerran jarraitzeko behar dituzten armak. Hala eta guztiz ere, ONUren agentzia batzuk eta GKE ugari sekulako ahalegina egiten ari dira natur ingurunea babesteko (ADENA, Greenpeace eta abar) eta beste erakunde batzuk gerra dagoen lekuetatik ihesi doazen errefuxiatuez arduratzen dira (ACNUR, Mugarik gabeko Medikuak, Munduko Medikuak eta abar)

Giza eskubideen aldeko ekintza

- Geure ingurunean

Batzuetan gu geu gara inguruan ditugun pertsonen eskubideak urratzen ditugunak, edo isildu egiten gara beste batzuek hori gure aurrean egiten dutenean. Badira etxekoandrea batzuk beren familiako gainerako kideen mespretxua eta ia-ia esklabotasuna jasan behar dutenak. Ume batzuek beren ikaskideen bazterketa eta tratu txarrak jasan behar izaten dituzte. Batzuetan pertsona batzuei utzi egiten diegu eskolako materiala edo beste norbaitenak diren gauzak hondatzen, bidegabekeria bat egiten ari garela pentsatu gabe. Beste batzuetan, berriz, ingurumena zaborrez, zarataz edo kez kutsatzen dugu eta ez gara ohartzen denon eskubideen aurkako zerbait egiten ari garela. Hitz gutxitan, giza eskubideak defendatzeko lehenengo guk geuk errespetatu behar ditugu, gure ingurunean bertan, eta geure buruari galdetu ze bidegabekeria egiten edo onartzen ditugun eta zer egin behar dugun egoera hori nolabait hobetzeko.

Giza eskubideen aldeko ekintzarako jardunbide orokorrak

Giza eskubideak gure ingurunean bete daitezzen erne egoteaz gainera, horiek estatuan eta nazioartean sustatzeko egin litezkeen lanetako batzuk adierazi nahi dizkizuegu jarraian:

1. Horien berri ematea: pertsona guztiei ezagutaraztea, beraiek aldarrika ditzaten, eta eskubideak babesten laguntzea.
2. Agintariei eta partikularrei horiek betetzeko exijitzea, horretarako dauden legezko bide guztiak erabiliz: protesta-gutunak, sinadura-bilketa, manifestazioak eta abar.
3. Elkarrekin sortu eta horien alde lanean ari diren boluntarioen erakundeetan parte hartzea (*ikusi aurkibideko 6. puntua*).

2. Zinema eta giza eskubideei buruzko eskolak

ZINHEZBA irabazteko asmorik gabeko elkarte da eta zinema, hezkuntza eta bakea bultzatzen ditu.

ZINE, HEZKUNTZA eta BAKEA

Aurreko bi urteetan bezalaxe aurten ere Zinema eta Giza Eskubideei buruzko Eskolak egingo ditugu Euskadiko hainbat eskoletan; orain arte 1.600 ikaslek baino gehiagok parte hartu dute.

Hezkuntza-xedea

Zinema-eskolen helburua pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea da, balioetan heziz, eta horri begira ikus-entzunezko baliabidea hori erabiltzen dugu desberdintasun-egoerei buruzko jarrera kritikoa sustatzeko.

Alde horretatik, gure helburua da beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdintasun guztiak errespetatzeko: sexua, arraza, iritzia, erlijioa eta premiak; giza eskubideen urraketak identifikatzen ikastea eta sufritzen dutenenganako elkartasuna sustatzea; ingurune hurbilean eta hortik kanpo irtenbideak bilatzeko lanean sakontzea eta gizarte aldatzeko jarrera aktiboa sustatzea.

Honako hau ere egin nahi dugu....

1. Pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea, balioetan oinarritutako hezkuntzaren bidez.
2. Ikus-entzunezko baliabideei buruzko jarrera kritikoa garatzea, irudia ezagupenen unibertsoan txertatu ahal izateko.
3. Zinema-hizkuntza hobeto ezagutzea, sentsibilizazioa eta kontzientziazioa lortu ahal izateko bere adierazpen-baliabideak erakutsiz.
4. Beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdin denari errespetua izateko.

5. Giza eskubideen bortxaketak identifikatzea dagokien eremu guztietan eta sufritzen dutenenganako elkartasuna bultzatzea.
6. Eskubideak eta eskubide-urratzeak bereiztea, eta horretarako munduko eta estatuetako dokumentu eta adierazpen unibertsalak erabiltzea.
7. Giza eskubideen aldeko jarrera positiboak erakusten dituzten albisteak eta informazioak aurkitzea.
8. Leku bakoitzean eta munduan aukera litezkeen irtenbideak hobeto ezagutzea eta ekintza bultzatzea, ikasleen partaidetzaren bitartez.
9. Informazioa emateko hizkuntza eta adierazpideak aztertzea: prentsa, komikiak, zinema, erreportajeak... pertsonen eskubideak urratzea aztergai hartuta.
10. Pertsonen errespetu handiagoa izatea, beren adina, sexua, arraza, iritzia, premia eta kultura edozein dela ere.

Adinak

Zinema-eskolak 8 eta 18 urte bitarteko ikasleentzat eginak dira. Urteko programazioa adin-talde bakoitzarentzat egokitzen dugu, honako multzoak osatuz:

- 8 eta 12 urte artekoak
- 12 eta 16 urte artekoak
- 14 eta 18 urte artekoak
- 16 eta 18 urte artekoak

Zeharkako hezkuntza

Eskola hauetarako giza eskubideekin zerikusia duten hainbat gai proposatzen ditugu; era horretan, irakasleek, hezitzaileek eta ikastetxeetako kideek edukiak gelan landu eta zentroaren proiektuan zeharka sartu ahal izango dituzte irakasgai desberdinen bitartez.

Filma ikusi ondoren (euskaraz eta gaztelaniaz) gizarte-hezkuntzazko tailer bat egingo dugu gogoeta pertsonal eta kolektiboa egiteko; horren osagarri gida didaktikoa prestatu dugu, irakasleek edukiak ikasgelan lantzen jarraitzeko modua izan dezazuen.

Gidaren egitura

Proposamenaren irizpide orokorra filmari buruzko galdera egokiak egiten jakitea da, ematen digun informazio-mota behar bezala balioesteko eta aztertutako arazoei dagokienez duen ikuspegia zehazteko.

Gida didaktikoa filma du abiapuntu eta elkarren osagarri diren 5 atal ditu, era honetan antolatuak:

- Lehenengo atalean zinema, hezkuntza eta giza eskubideak lotzen ditu ZINHEZBAREN proposamenaren bidez.
- Bigarren atalean azterketa sozial, politiko, kultural edo ekonomikoa egiten da, landu beharreko gaiaren arabera, eta hori hezkuntzarako erreferentzia-material gisa erabiliko da.
- Hirugarren atalean, hezkuntzaren eta giza eskubideen arteko lotarri den filmaren beraren azterketa egiten da, eta ikus-entzunezko baliabidea hezkuntza-tresna gisa erabiltzen da. Giza eskubideen inguruko gai batzuk lantzeko aukera emango dizueten funtsezko ideiak ateratzen dira. Atal horretan ikus-entzunezko baliabide horri buruzko oinarritzko glosategi bat aurkituko duzue.
- Laugarren atalean jardueretarako proposamen bat egiten dizuegu; helburu zehatzak, aztertu beharreko kontzeptuak, erabili beharreko jardunbideak eta haur eta gazteengan sustatu beharreko jarrerak azaltzen dizkizuegu; aldezturik garbi utzi behar dugu horiek ez direla baliabide berriak, ikasgelan zuen pedagogia-lanerako lagungarri izan daitezkeen jarduera eta iturriak baizik, eta aurrerantzean ere jarraipena izan beharko dutela. Oso garrantzitsua da eskolako hezkuntza-komunitate guztiak bere konpromiso pedagogikoaren bidez Giza Eskubideak defendatzea.
- Gidaren azken atalean bertako gaiak aztertzeko oso baliagarriak iruditzen zaizkigun baliabide batzuk azaltzen dizkizuegu, taldearen jarduerak bere premien arabera egokitu ditzazuen.

3. Egoera ezagutu

3.1. Definizioak

Kultura

Kultura hitza latinezko cultura-tik dator eta hazkuntza edo heziketa esan nahi du.

Kultura da gizakiak naturari eranstean dion guztia.

Definizio horrek kulturaren ezaugarri nagusia jasotzen du hain zuzen: naturaren barruan garatzen diren prozesuak ez bezala, kultura gizakiak berariaz sortutako obra da.

Kulturaren erabilgarritasunaren ikuspegia hartuta, definizio hauek daude, besteak beste:

Iritzi kritikoa izatea ahalbidetzen duen ezagutzen multzoa.

Egiaz, bakoitzak duen ezagutza-multzoa ere kultura da, eta ezagutza horiei esker gure bizitzan egiten ditugun ekintzak, gizarteak egiten dituenak edo espekulazio-arrazoi bihurtu den beste edozein ekintza modu kritikoan edo ez kritikoan erabaki dezakegu.

Bizimodu eta ohituren multzoa, eta halaber, ezagutza nahiz garapen-maila artistiko, zientifiko eta industrialak garai jakin batean, gizarte-talde batean, eta abar.

Definizio horrek kulturaren segmentuak hartzen ditu kontuan, fenomeno kulturalak bereizten ditu espezialitatearen arabera, eta horrela, gizakiaren pentsamendu eta obra guztia barne hartu arte, garaia, nazioaren edo hierarkiaren arabera.

Sailkapena

Xehetasun gehiagorekin aztertuz gero, eta definizioak kontuan hartuta, kultura honela sailkatua dago:

- Topikoa: Kultura topiko edo kategoria zerrenda bat da, hala nola, gizarte-antolakuntza, erlijioa edo ekonomia.
- Historikoa: Kultura herentzia soziala da, edo tradizioa, datozen belaunaldiak ematen zaiona.
- Portaerazkoa: Kultura giza portaera partekatuta eta ikasia da, bizitzeko modu bat.
- Arauzkoa: Bizitzeko idealak, balioak edo arauak dira kultura.
- Funtzionala: Ingurunera edo bizitza komunera egokitze arazoei irtenbidea emateko gizakiek duten modua da kultura.
- Mentala: Kultura ideia-multzo bat edo ikasitako ohiturak dira, bulkadak erreprimitu eta jendea animalietatik bereizten duena.
- Estrukurala: Kultura ideiak, sinboloak edo portaerak dira, modelatuak edo pautak baten arabera, eta elkarri lotuak.
- Sinbolikoa: Nahierara esleitu eta gizarte batek partekatzen dituen esanahietan oinarritzen da kultura.

(John H. Bodley, An Anthropological Perspective-tik aterata)

Etnozentrismoa

Beste talde, arraza edo gizarte batzuen portaera interpretatzeko berariazko irizpidea norberaren kultura izatea eragiten duen joera emozionala.

Ikuspegi horren arabera, beste kultura batzuekin alderatuta, norberarena da onena, naturala eta gizatiarrena. Karrera hori endokulturazio prozesutik eratorritako ondorio arrunta da; prozesu horretan, gizabanakoek beren taldeko kulturaren ezaugarriak bereganatzen dituzte, eta horrela, horiek osatzen dute errealitatearen aurrean pentsatzeko, sentitzeko eta jarduteko modua.

Bestelako kulturak eta horiekin bat egiten duten pertsonak baztertzeko jarrera (Xenofobia) sor dezake etnozentrismoak.

Kolonialismoa (*koloniatik* eta hori, berriz, latinezko *colonus*-etik, "nekazaria") herrialde batek beste batengan eragitea edo hori menpean hartzea da, horretarako indarkeria erabiliz, inbasio militar baten bidez, edo, bestela, modu ez horren nabarmenean, indarraren esku-hartzerik gabe. Menpekotasun hori politikoa, militarra, informatzailea, kulturala edo ekonomikoa izan daiteke.

Kolonialismoa Grezian hasi zela esan dezakegu, Grezia Handiko eta Anatolia penintsulako (Turkia) koloniek. Eskala handiko kolonialismoa XV. mende aldera hasi zen portugesez Afrika, Asia, Amerika eta Atlantikoan egin zituzten aurkikuntzei esker:

XX. mendean zehar eta XXI. mende hasieran herrialde boteretsuek kolonialismoa iraunarazi dute beste herrialde ahulago batzuetan.

Egun, gizartearen eta politikaren zenbait arlotan neokolonialismoa hitza erabiltzen da juridikoki independentea den estatu bat ekonomikoki edo politikoki beste herrialde baten menpe dagoela adierazteko.

Inperialismoa

Inperialismoa inperioak sortu eta horiei eustea da, berdin lurraldearen kontrol zuzenaren bidez edo beste herrialde batzuetako politika eta ekonomia kontrolatzeko zeharkako baliabideak erabiliz. Horrek esan nahi du ekonomikoki, eta ondorioz, teknologikoki, maila handiagoa duen herrialde batek arlo horietan maila txikiagoa duen beste herrialde batengan ezartzen duen menpekotasun politikoa eta/edo ekonomikoa dela. Herrialde batek bere menpekoak diren koloniei eusteko eta urrutiko lurak menpean hartzeko erabiltzen duen estrategia deskribatzeko erabiltzen da termino hori, herrialde horrek bere burua "Inperiotzat" izan edo ez. XIX. mendean Potentzia hitzarekin lotzen da; une historiko horretan koloniak zituen herrialdea (Inperialismoaren ondorio bat) Potentzia bat zen.

Inperialistek gehienetan uste dute inperioak eratu eta horiei eustea ondare positiboa dela, eta halaber, menpean hartutako eremuak baino kultura-maila, moral edo botere inperialarekin zerikusia duten ezagurri goragokoak dituztela. Gobernu inperialei eta inperio ondokoei lotuta dauden herrialdeek, eta herrialde horiek babesten dituztenek, inperialismoa gaitz esplotatzailatzat hartzen dute maiz. Ikuspegi hori izaten dute estatu inperialeko fakzioek.

XIX. mende amaieratik aurrera, inperialismoak ezaugarri nagusi bat izan zuen: potentzia kapitalistek nazio pobregoei ezarritako menpekotasun ekonomikoa. Menpekotasun politikoa geroz eta zalantzazkoagoa izan zen, izan ere XX. mende hasieran eta bigarren mundu gerra ondoko garaian, herrialde azpigaratuetan mugimendu nazionalistak sortu ziren, eta askotan, beste potentziek beraie ezarritako menpekotasunarekin amaitu zuten; horren harira esan behar da egun inperialismoa menpekotasun ekonomikoa dela, eta ez horrenbeste politikoa (nahiz eta hirugarren milurtekoan herrialde garatuak inbasio inperialistak baliatu ikusten dutenean munduko ekonomiaren bidez ere ezin dutela beren nagusitasuna bermatu). Vladimir Leninen "Inperialismoa, kapitalismoaren fase gorena" liburua da inperialismoari buruzko obra gailena.

Iturria: <http://es.wikipedia.org/>

3.2. Europa Afrikatik ikusita: elkarrizketa familia guraso batekin, Mawa N´Diaye.

1. Kaixo Mawa. Entzunda dut orain dela gutxi heldu zarela bidai batetik...

Bai, Senegalen 20 egun bota ditut.

2. Zer izan da gehien gustatu zaizuna bidai honetatik, eta zure herrialdetik?

- Lagunak eta senideak berriz ikustea, izan ere bidaiaren helburua gurasoak bisitatzea zen eta haiekin bildotsaren festa ospatzea. Guretzat festa garrantzitsuenaren bat da, bestalde, duela 7 urte ez dudanetik festa hau han ospatu.

- Senegalen inguruan, gauzak guztiak lasaitasun handiz hartzea izaten da gehien gustoko dudana. Arazoak konpontzeko sena. Aldaketen erritmoak huts egin nau, hain zuzen ere, azpiegiturenak, gehien bat errepideak. Hezkuntza erabat okertu egin da eta pobreak murriztu ezean handitu egin da. Txeroak hiriak betetzen dituzte eta umeek eskolari goiz usten diote. Baikorra naiz, berriz, emakumeen elkarrekin sortu dira eta, arazoentzat irtenbide errealistak bila ditzaten, ez gizonen pentsamenduekin, emigrazioaren inguruan pentsatzen.

- Catalunyan 7 urte eta 4 illabete daramatzat. Funtsezko arrazoi familiar batengatik, Catalana batekin eskonduta naiz.

3. Ze moduz zaude Katalunyan?

Hemen bi alaba izan ditut eta horregatik hemengoak banintz bezala ikusten dut neure burua. Etorkiñean hartuko ditudan erabakiengan, nire alabek eragin handia dute. Senegalekoa naiz, halaber katalana, azalaren kolore berdiña ez izan arren edota, identitate ezaugarri berezirik ez izan(nazionalitatea edo familiaren jatorria adibidez).

Badago demagogikoa aurkitzen dudana esaldi bat: Catalunyan bizi izaten dena eta lan egiten duena katalana da. Beraz esaten duenak ez du arazorik gogoratzeko ez gaita Katalanak betidanik eta badaudela talde étnikoak, gizarteratutak ez direnak. Bakarrik onartzen da gure katalanitatea hauteskunde garaian.

4. Catalunyara heldu zifenean zeri erreparatu zenion?

Bartzelonan Arkitektura harritzeko da eta helbide erraldoiak, Ramblas adibidez. Harremanetan hastea ez ohi da europako hainbat lekutan bezain zaila. Hainbat Taberna eta kafetegi aurki daitezke auzo guztietan.

5. Zer desberdintasun aurkitu zenuen Dakaren eta Bartzelonaren egiteko moduei buruz?

Guztiz ezberdiña da. Bartzelonan jendea korrikan dabil. Dakaren berriz, trafikoaren nahaspilak ez du laguntzen. Beste aldetik ez gaude hain estresatuak. Bartzelonak kulturarekiko eskaintza zabala du.

6. Zeintzuk dira zuen ustez, Senegaleko familia batentzat balore importanteak?

Familiako kideen batasuna eta solidaritatea. Naiz eta semeak burujabeak izan, gurasoen babesa eta iritzia kontuan hartzen dute. Gurasoek, anai-arrebak bezala zure bizitzari buruz iritzia eman diezazukete.

7. Zein da Afrikan duten irudia Mendebaldeko herrien inguruan?

Afrikarrek Mendebaldeko herrialdea polita eta soroz beteta irudikatzen dute. Oso aberatsa baiña munduko gina txarrenaz beteta.

Pentsatzen da Mendebaldean teknika eta zientziari buruz asko dakitela.

Europarra oso gizaki aspertua, urduri eta bakarra izaten da. European familien soilidartatea, errespetoa eta denontzako onura ez dira errespetatzen. Ez dute ulertzen norberak egin behar duen nekea familia edo taldearen lotura eusteko.

8. Zein da zure ustez Afrikatik europar dugun irudia?

Gustoko dituzuen gauzak: Natura, exotismoa

Gustoko ez diren gauzak: Estatuak, ohitura zahar batzuek. Bizitzeko modua

Kontraesankor sinesmenak: alde batetik erlijioi buruz praktikak, bestetik sekularitatearen oinarritako zibilizazioa eta eboluzio aproposa.

9. Zeren falta sentitzen duzu zure jaio lekutik?

Hango klima, lagunekin, tabernetan ez ezik, haien etxean ere, elkartzeko erreztasuna. Auzoko bisitza ere.

10. Afrikak zeozer eman beharko balio europari, zer aukera zenuke zuk?

Familiaren solidartatea

11. Zeintzuk dira desagertzen ari diren baloreak, Afrikan ?

Errespetua naturarentzat.

12. Eta European edota Mendebaldeko herrialdeetan ?

Gizartekoitasuna eta solidartate aktiboa.

3.3. Emakumearen egoera Afrikan

Bai Afrikako gizarte tradizionaletan, eta baita hiriko gizarteetan ere, gehiago dira, gainontzeko lau kontinenteetan bezala, familia, kultura, politika eta beste alderdi askotan gizonaren azpitik dauden emakumeek osatutako gizarteak.

Landa-inguruneetan ohikoa da emakumeak egitea lan gehienak (etxea eta haurrak zaindu, ura eta egurra bildu, elikagaiak prestatu, nekazaritzako lanak egin, etxeko ganadua zaindu,...), eta bitartean, gizonezkoek beren artean elkartzen dira, edan eta "komunitateko gaiez" hitz egiteko. Noizean behin, azokara joaten dira produkturen batzuk saltzeko, eta horrela, dirua lortzeko. Nesken eskolatzea mutilena baino askoz txikiagoa da.

Askotan, ezkontzeko bikotea aukeratzeko familiaren onarpena behar da, emaztegaiaren interesei baino gehiago begiratzen baitaie familiaren interesei. Behin ezkondu eta gero, berak esandakoa ez da kontuan hartzen familiako gaietan, eta gainera, berak ezin du iritzirik eman senarrak beste emazte bat hartzea erabakitzen badu. Hiriguneetan lan-eskaintza oso urria da, eta gainera, emakumeek oso prestakuntza eskasa dute; hori dela eta, emakume askok prostituziora jotzen dute, familiaren menpe egon gabe nolabaiteko independentzia ekonomikoa izateko.

Lege-diskriminazioa ohiko gauza da. Esate baterako, kasu gehienetan, emakumeren bat hiltzen denean, ordaina eta hiltzaileari ezarritako zigorra txikiagoak izaten dira gizonezko bat hiltzen denean baino; gizarte askotan emakumeak ez du eskubiderik dibortzio-prozesu bat hasteko; gehienetan, jarduera publikoan gizonak aritzen dira; arau moralak zorrotzagoak izaten dira emakumeentzat gizonentzat baino; gizonak baino emakume askoz gehiago izan dira salatuak sorginkeriak (gizarte tradizionaletako delitu larrienetako bat) egiteagatik.

Oso arlo gutxitan du emakumeak gizonak baino aintzatespen handiagoa. Esate baterako, amatasuna aitatasuna baino gehiago balioesten da; zenbait erlijio tradizionaletan, emakumea gizonaren gainetik egon ohi da apaiz-lanetan aritzeko, bizen eta hilen arteko bitartekari izateko edo igarle izateko; batzuetan botere handia izan dute, hala nola, Zuluen herrian, erregeak izendatu eta kendu dituzte, edo Nehanda, esate baterako, Zimbabwe askatzeko gerrako buru izan zen; herrialde askotan, xehekako merkataritza emakumeen esku dago neurri handi batean.

Emakumearen garapen kulturalako aukerak gutxiago direla ikusi dugu, baina Botswanaren kasua salbuespena da. Independentzia lortu arte, mutilak ziren ganadua zaintzeaz arduratzen zirenak, horregatik, eskolara joaten ziren neskak mutilak baino gehiago ziren. Independentzia lortu eta gero, Administrazio eta enpresa pribatuko lanak beren gain hartzeko prestatuta zeuden emakumeak gizonak baino gehiago ziren. Egoera horrek beste ondorio batzuk ekarri zituen. Familiaren barruan emakumea gutxiagotasun-egoeran zegoen, eta tratu txarrak ez ziren aparteko gauza; horregatik, egun ekonomikoki independenteak diren emakume askok ez ezkontzea erabaki dute, eta beraz, Afrikako beste herrialde askotan lez, Botswanan ere ama ezkongabe ugari dago, baina desberdintasun nabarmen batekin: kasu honetan emakumeek libreki hartutako erabakia da.

Iturria: <http://www.ikuska.com/Africa/Etnologia/index.htm>)

3. 4. Nesken hezkuntzaren garrantzia

Nesken hezkuntzak munduko eskolatze-mailak handitzen ditu

Lehenago inoiz ez da izan orain adina haur eskolan, neurri batean nesken eskolatzea handitu delako. Halere, eta aurrerapenak aurrerapen, oraindik 100 milioi inguru neska-mutil daude eskolatu gabe. Kopuruak ez badira asko handitzen, munduak ez du lortuko lehen mailako hezkuntza unibertsalaren helburua 2015ean.

© UNICERF/HQ96-0315/Charton

Ikasgela bat haurrez gainezka Bhutan herrian.
Munduan lehen mailako hezkuntza jasotzen ez duten
haurren %82 landa-eremutan bizi da.

Lehen mailako hezkuntza jasotzen duten haurren artean genero desberdintasuna murriztu egin da mundu osoan, baina halere, oraindik handiegia da lurreko leku askotan. Garapen bidean dauden herrialdeetan neskei eskolara joatea eragozten dieten oztopo berek etorkizunerako aukerak murrizten dizkiete, baina gainera, beren osasun eta biziraupenean ere eragina dute.

Eskolan genero berdintasuna izateak duen garrantzia

Hezkuntzak bizitzak salbatzea ahalbidetzen du, bereziki neskei dagokienean:

"Eskolatu gabeko neska batek aukera gehiago ditu GIB/IHESa harrapatzeko, eta zailtasun gehiago izango ditu familia osasuntsu bat aurrera ateratzeko"

Carol Bellamy, UNICEFeko Zuzendari Exekutiboa 2005eko maiatza arte

Munduak sekulako aurrerapausoak egin ditu lehen hezkuntzan neska zein mutil kopuru bera matrikulatzea lortzeko. 180 herrialdeei buruzko datuak ditugu, eta horietatik 125 bide onetik doaz 2005ean generoen arteko berdintasuna lortzeko.

Milurteko honetako Garapen Helburuen artean, Nazio Batuek ezarritako xedeetako bat da eskolan berdintasuna lortzea. 2015. urtean lehen mailako hezkuntza unibertsala izatea lortzeko baldintzetako bat da.

Generoen arteko desberdintasuna murrizteak lagundu egin du lehen mailako hezkuntza jasotzen ez duten neska-mutilen guztizko kopurua txikiagotzen. Aurreikuspenen arabera, 2005ean eskolara joaten ez diren neska-mutilak 100 milioi baino gutxiago izango dira, 2001ean 115 milioi ziren bitartean. Nolanahi ere, oraindik neska-mutil gehiegi dira eskolara joaten ez direnak, eta eskolako asistentzia-tasaren egungo igoera ikusita, ez da lortuko lehen mailako hezkuntza unibertsala izatea 2015. urterako.

Eskualdeen arteko desberdintasunak

Batez besteko mundialak desberdintasun-poltsa izugarriak ezkututzen ditu. Hiru herrialdek –

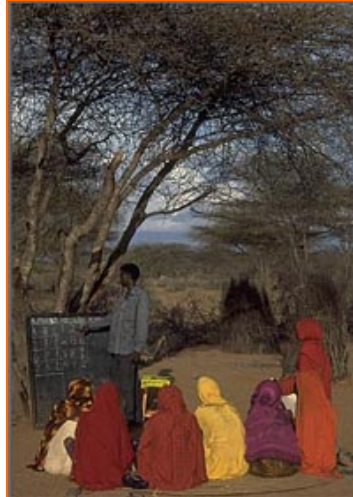
Ekialde Ertaina eta Afrika iparraldea, Asia hegoaldea eta Afrika mendebaldea nahiz erdialdea- ez dute generoen arteko berdintasuna lortuko aurreikusitako datan. Generoen arteko desberdintasuna nesken aldekoa da bi herrialdetan: Latinoamerika eta Karibean, eta Asia ekialdean eta Pazifikon.

Genero desberdintasunari heltzea ezinbestekoa da lehen mailako hezkuntza unibertsala lortzeko, baina, era berean, neska-mutilak eskolan parte hartzea eragozten duten beste hesi batzuk ere bota behar dira. Haitin, esate baterako, neskak mutilak baino gehiago dira lehen mailako hezkuntzan, baina lehen mailako hezkuntza jasotzeko adinenan dauden neska-mutil guztien %40 ez da eskolara joaten.

Faktore erabakigarriak neska-mutilen hezkuntzan

Pobrezia

Garapen bidean dauden herrialdeetako familia pobreenetan bizi diren neska-mutilen %20k batez beste hiru aldiz aukera gutxiago ditu lehen mailako hezkuntza jasotzeko familia aberatsenetakoak baino. Batez besteko proportzio horrek eskualde eta herrialdeen arteko desberdintasun izugarriak ezkututzen ditu.

© UNICEF/HQ96-1407/Pirozzi

Eragindako herrialdeen eta nazioarteko komunitatearen ahalegina

Herrialde guztietan hezkuntzak oinarritzko giza eskubidea izan behar du, eta ez aurrekontuek ahalbidetzen duten tokietan eskaintzen den luxua. Kenyak lehen hezkuntzako eskolatzegastuak ezabatzeko erabakia hartu du Tanzania eta Ugandak egin dutenari jarraiki, eta hori ideien eremuan gertatzen diren muturreko aldaketen adierazgarri da.

Eskolako ateak guztiei irekitzea herrialde askotako baliabideei zama astuna eranstea da, horretaz ez dago zalantzarik. Horregatik, hezkuntzarako nazioarteko laguntza nabarmen handitu behar da.

Nazio Batuek egindako kalkuluen arabera, urtean 5.600 milioi dolar gehiago beharko dira lehen mailako hezkuntza unibertsala lortzeko, kopuru garrantzitsua ezbairik gabe. Herrialde batzuek adierazi dute dagoeneko egin behar horren garrantzia:

- Erresuma Batuko Gobernuak agindu du datozen hiru urteetan 2.680 milioi dolar emango dituela neska gehiago matrikula daitezen eskoletan.
- Noruegak 51 milioi dolar eman zituen 2003 eta 2004. urteetan UNICEFen laguntza jaso zuten hezkuntza-ekimenak aurrera ateratzeko.

Iturria: <http://www.unicef.es>

3.5 Nesken hezkuntza Senegalen

Senegal, datu orokorrak

Hiriburua.- Dakar.

Populazioa.- 9.855.000 biztanle. Populazioa mendebaldean bizi da; ez da horren lehorra eta hiriburutik gertu dago.

Ekonomia.- Senegalen biztanleko errenta 470 dolarrekoa da (2002. urtea).

Nesken hezkuntza Senegalen

Senegalen, oinarritzko hezkuntza-programak eskolako matrikulazio-tasak handitu nahi ditu, bereziki neskenak. Dakarren egin zen Hezkuntzaren Munduko Foroan ezarritako helburuak beteko dituela agindu du gobernuak, eta bereziki, irakaskuntzaren kalitatea hobetzea. Ohizko eta ez ohizko hezkuntza-metodoak sustatzen dira, komunitatean oinarritutako eskolak eta eskola koranikoak barne hartuta.

Gobernuaren eta erreboltaerien arteko gatazkak eragin izugarria izan du Casamancen (Senegal hegoaldea). Urteetan zehar, ehunka herrixka hutsik geratu dira. Eta ondorioz, hainbat osasun-zentro eta eskola itxita daude. Ehunka haur eta emakume lurreko minen biktima izan dira, eta sexu-transmisiozko infekzioak nahiz GIB/HIESa kutsatzeko arriskua handitu egin da populazioaren lekualdaketak, soldaduen presentzia eta pobrezia-gehikuntzaren ondorioz. Neska-mutilen nutrizio-estatusa ere okertu egin da.

Haur eta amen heriotza-tasak ez dira oso handiak Senegalen, eta GIB/HIESaren eragina eskualdeko txikienetakoa da. Halere, txertaketak jaitsi egin dira azken urteetan eta hezkuntzan egindako aurrerapena txikia izan da. Lau haurretatik hiru bakarrik daude matrikulatuta lehen hezkuntzako eskolan.

Alfabetizazioa.- Helduen alfabetatze - tasa %37 da.

Hezkuntza.- Lehen hezkuntzako eskolatzeko-tasa %63 da. Senegalen, lau haurretatik hiru bakarrik daude matrikulatuta lehen mailako hezkuntzan. Halere, nesken eskolako matrikulazioen tasa gordinak %12 handitu dira azken urteetan.

Haurren heriotza-tasa.- Mila haur jaiotzen badira, urtero bost urtetik beherako 138 haur hiltzen dira. Halere, Senegalgo haur eta amen heriotza-tasak ez dira hain handiak eskualdeko beste herri batzuekin alderatuta.

Amen heriotza-tasa.- 100.000 haur jaiotzen badira, urtero 690 emakume hiltzen dira haurdunaldi eta erditzearekin lotutako arrazoiengatik.

Edateko ura.- Herritarren %78k bakarrik du edateko ura. Zenbait eskualdetan drakunkuliasi kasuak daude oraindik; aipatu infekzioa Gineako zizairearen gaixotasun izenarekin ere ezagutzen da, oso gaixotasun mingarria eta ahulgarria da, eta parasitosa ur kutsatuaren bidez transmititzen da.

Bizi-itxaropena jaiotzean.- 53 urte.

4. Bucear en las imágenes: Valoración fílmica

En esta sección desarrollaremos algunos aspectos clave para la comprensión y análisis del film "Binta y la gran idea", que se complementarán con las actividades a desarrollar en el próximo apartado:

- Conocer que la realidad puede ser explorada a través del lenguaje visual y saber utilizar las herramientas para analizar críticamente la narración audiovisual.
- Aprovechar el impacto de las imágenes, a través de la narración cinematográficas para incitar a la reflexión y la acción a favor de los derechos humanos.
- Educación en valores como la tolerancia, la solidaridad y el pluralismo, a través del lenguaje fílmicos, incidiendo en temas transversales como la educación por la paz, el consumo responsable o el medio ambiente.

4.1 En el mundo a cada rato

Es una película, producida por TUS OJOS en colaboración con UNICEF como una contribución del cine a la protección de los derechos de la infancia en el mundo. Se compone de cinco cortometrajes que abordan las cinco prioridades de UNICEF, la educación de las niñas, el desarrollo integrado en la primera infancia, la inmunización, la lucha contra el VIH/SIDA y la protección contra la violencia, la explotación, y la discriminación:

- EL SECRETO MEJOR GUARDADO, Patricia Ferreira da zuzendaria eta Indian filmatu da.
- LA VIDA EFÍMERA, Pere Joan Ventura da zuzendaria eta Ekuatore Ginean filmatu da.
- LAS SIETE ALCANTARILLAS, Chus Gutiérrez da zuzendaria eta Argentinan filmatu da.
- HIJAS DE BELÉN, Javier Corcuera da zuzendaria eta Perun filmatu da.
- BINTA Y LA GRAN IDEA, Javier Fesser da zuzendaria eta Senegalen filmatu da.

4.2 Fitxa teknikoa eta sinopsia

Jatorrizko izenburua: Binta y la gran idea
(EN EL MUNDO A CADA RATO ekoizpenaren barruan)
Herrialdea eta ekoizpen-urtea: Espainia, 2004
Iraupena: 29 min.
Zuzendaria: Javier Fesser
Ekoizlea: Luis Manso
Argazki-zuzendaria: Chechu Graf
Zuzeneko soinua: José María Bloch
Muntaketa: Javier Fesser
Películas Pendelton-ekin batera egindako ekoizpena

Pertsonaiak

Binta: Zeynabou Dialló à Bignona
Arrantzalea: Agnile Sambou à Mampalago
Soda: Aminata Sané à Oulampane
Souleyman: Ismaïla Hercule Diedhiou à Bignona

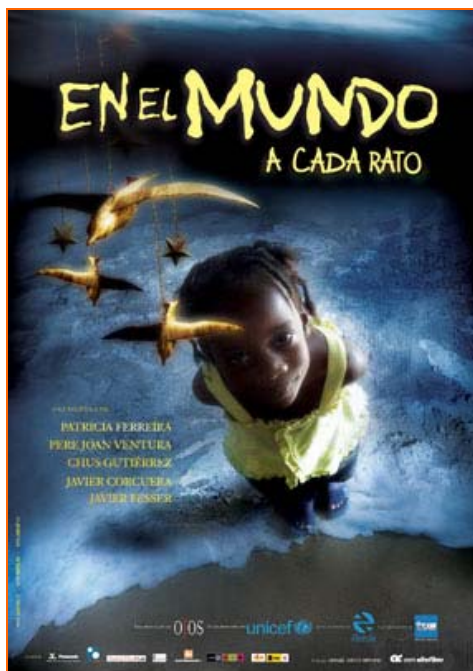
Bintaren ama: Fatuo Drámé à Mampalago
Sodaren ama: Awa Kébé à Mampalago
Sodaren aita: Fanding Diedhiou à Oulampane

Sinopsia

Bintak zazpi urte ditu, Casamance ibai ertzeko herrixka eder batean bizi da, Senegal hegoaldean, eta eskolara joaten da. Bere lehengusu Sodak ez du horrelako zorterik. Berari ez diote aukerarik ematen mundu honi buruz ezagutzen ez dituen gauzak ikasteko. Bintak bere aita miresten du; arrantzale xume bat izan aren, gizadiaren aurrerabideak kezkatzen du, eta horregatik, bururatu zaion zerbait aurrera eraman nahi du kosta ala kosta.

4.3 Historia pertsonaien eskutik:

1. Binta

Oso neska bizkorra da, eskolara joaten da eta asko ari da ikasten. Handitan "Estatuko emakume jakintsua" izan nahi du. Urte gutxi batzuk dituen neska horrek nola bizi den kontatuko digu eta aitari lagunduko dio bere ideia aurrera eramaten. Bera da istorio honen naratzailea, istorioak eta pertsonaiak lotzen dituen hari eroalea. Batzuetan bere pentsamenduak esaten ditu benetan neska jakintsua dela erakutsiz eta nahi duena izatera iristeko aukera asko dituela frogatuz:

"Nire amak esaten du aitak txoriak dituela buruan. Nik uste dut horregatik dela hain ona".

2. Soda

Bintaren lehengusua da, zertxobaitz zaharragoa; Bintaren aitak izandako ideia bikainarekin batera kontatzen den istorioaren protagonista da. Neska horrek arazo bat du: bere aitak ez dio uzten eskolara joaten. Emakumea izaki, etxeko lanak egin behar ditu. Bera ez dago ados egoera horrekin eta hezkuntza jasotzeko eskubidea eskatzen du. Bere protesta-jarrerara garrantzitsua da eta baita laguntza eskatzeko erabakia ere; lehendabizi amarengana jotzen du, eta azkenik, aurre egiten dio aitari komunitatearen laguntzarekin: eskolako haurrek Sodaren egoera erakusten duen antzerki-lan bat prestatzen dute. Herri guztiaren aurrean antzeztzen dute, Sodaren aita ere bertan da. Bidegabekeria horren aurrean, guztiek publikoki babesten dute Sodaren eskolara joateko eskubidea, eta horregatik, aitari presioa egiten diote eskolara joaten utz diezaion. Komunitatearen babesa ezinbestekoa da egoera aldatzeko.

3. Souleyman

Saburen –Bintaren aita– laguna da. Mendebaldearen "aurrerabidea" burutik kendu ezin duen pertsonaia da. Film laburrak aurrera egin ahala, obsesio hori erakutsiko digu egoera komikoen bidez, eta era berean, egoera horiek aurrerabide horren egiazkotasunari buruz zer pentsatua emango dio ikusleari. Bere jarrera Bintaren aitak duenaren guztiz bestelakoa da, Souleyman gustura baitago bere komunitatearekin eta balioekin. Bere lagun Sabuk esandakoak entzunda, Souleyman sinistuta dago bere herriak asko duela eskaintzeko "tubab-ei". Souleyman bera da **"tubab"** hitza lehenengo aldiz erabiltzen duena: europarrak izendatzeko ezizena. Honelako gauzak esaten ditu:

"Europar gai dira arrain tonak harrapatzeko askoz ahalegin txikiagoa eginda. Zuk zure bizi osoan jan ditzakezun arrainak baino gehiago harrapa ditzake tubab bakar batek egun batean. Jainkoak teknika eta burua eman zien asmakizun handiak eraikitzeko.

"Eta gainera, aberastasun horrek guztiak armak izateko gaitasuna ematen die, beren aberastasuna galtzeko beldurraren aurka borroka egiteko. Hor duzu Frantzia, esate baterako, bonba atomikoa du. Ezin da aurrerabide gehiago izan. Jende horrek badaki zer egiten duen".

4. Bintaren aita, Sabu Diatta

Bi hitzetan defini dezakegu: gizon ona. Arrantzale horrek asko du tubab-ei erakusteko eta eskaintzeko. Ideia bakaina bururatu zaio eta hori jakinarazi eta praktikan jarri behar du. Horretarako, bere alaba txikiari eskatu dio laguntza, bere pentsamenduak idatzita jar ditzan. Gero, bere ideia aurrera eramateko pazientzia eta goga badituela erakutsiko du. Bere arma nagusia tolesgabetasuna da, ikuslea argudiorik gabe uzten duena, eta horrela, lortzen du itxura batean barregarria izan daitekeen horrek zentzua izatea. Zerbait egitera bultzatzen duen arrazoia da bere lagun Souleymanek europarrekiko duen miresmena, eta berak partekatzen ez duena:

"Lehenengo munduak erakutsitako bidea jarraituz gero, arriskua dago gure haurren hurrek arrainik gabe, zuhaitzik gabe, airerik gabe geratzeko... Ondasunak pilatzeko grinak solidaritate sentimendua galtzera eraman gaitzake, pilatutako aberastasunak galtzeko beldurrak gure artean suntsitzera eraman gaitzake..."

4.4 Zinema-hiztegia

Film bat hainbat hartualdiz, eszenaz eta sekuentziaz osaturik dago. Hiru osagai horien bidez antolatzen dira historiaren eduki dramatikoak eta estetikoak; horietako bakoitzak oso zeregin zehatza du film baten eraketan eta, aldi berean, osagaiak era askotakoak izan daitezke.

Hartualdia

Hartualdia kameraren egintza bakarra da hasieratik amaieraraino; hau da, Zuzendariak "Hasi!" esaten duen unetik "Eten!" esan arteko denbora hartzen du, iraunaldia kontuan hartu gabe.

Hartualdiak funtsezko hiru elementu ditu:

1. Planoa, proportziozko neurri gisa hartuta (enkuadratzea)
2. Objektua erreferentziatzat harturik kamerak duen kokalekua (angelumendua)
3. Kameraren mugimenduak.

Hiru elementu horiek konbinatuz historiari buruzko informazio-motaren bat emateko aukera dugu; horregatik, hartualdia oinarritzko adierazpen-unitate den planoarekin parekatu ohi da.

Plano-motak.

Enkuadraketaren arabera

- **Long Shot edo Plano Luzea:** Oso ikuspegi zabala hartzen du eta batez ere paisaiak, eraikinak, zerua, etxe osoak, mendiak eta horrelakoak erakusteko erabiltzen da. Horrez gainera, plano-mota horrek emozio-funtzioak ere bete ditzake. Bere helburu nagusia testuingurua eraikitzen laguntzea da, ekintza inguru fisiko batean kokatuz.
- **Full Shot edo Plano Orokorra:** Plano honen ezaugarri nagusia garaiera da, pertsonaia edo pertsonaiak oso-osorik ageri baitira, burutik hasi eta oinetaraino. Plano horren bidez aukera dugu gure pertsonaiaren ezaugarri batzuk ikusteko, adibidez: garaiera, gorpuzkera, erabiltzen duen arropa, eta aldi berean, bera mugitzen den espazioa ere erakusten digu.
- **American Shot edo Plano Amerikarra:** Burua baino pixka bat goragotik belaunaren behealde edo goialderaino iristen da. Plano horrek aukera ematen digu pertsonaiari buruzko xehetasun gehiago izateko eta haren gorputz-adierazpenaz hobeto jabetzeko.
- **Medium Shot edo Plano Ertaina:** Pertsonari buruzko zehaztasun gehiago ematen dizkigu. Plano honetan ingurunea ez da hain nabaria, pertsonaiak leku gehiago eta presentzia handiagoa hartzen baitu pantailan. Burua baino pixka bat goragotik gerriaren pareraino iristen da gutxi gora behera.
- **Medium Close-up planoak:** Buru gainetik bular alderainoko tartea hartzen du, eta zehatz-mehatz erakusten ditu pertsonaiaren ezaugarriak, ingurunea ia-ia ez ikusteko moduan utziz. Xehetasun-plano horrek aske samar lan egiteko aukera ematen digu, pertsonaiak zenbait mugimendu egin baititzake, koadrotik irteteko arriskurik izan gabe.
- **Close-up edo hurbiltzea:** Close-up hori erabiliz gero pertsonaiaren aurpegia baino ez dugu ikusiko, iletik sorbaldearenoko tartea hartzen baitu. Oso plano itxia da eta zehatz-mehatz erakusten dizkizu aurpegiak eta emozioak; ingurunea desagertu egiten da eta keinuen eta begiraden garrantzia areagotzen da; pertsonaiaren barne-mundura garamatza. Plano zaila eta arriskutsua da, pertsonaiak ezin baitu ia-ia mugimendurik egin, eta gainera irudia zehaztasun osoz fokatu behar da, bestela hartualdia lauso geratuko baitzaigu.
- **Big Close-up edo Hurbiltze Handia:** Planorik itxiena da Begiak, horietako baten zatia, eskua edo azkazala erakuts ditzake. Plano horrek aurpegi edo gauza baten parte jakin bat erakusten digu, horren ingurukoak erabat ezkutuan geratuz.

- **Insert edo Xehetasun Planoa:** Plano hau, funtsean, aurrekoaren berdina da, baina bien arteko aldea nabarmentzekotan esango genuke insert horrek batez ere gauzak edo egintza txikiak erakusten dituela, eta ez horrenbeste pertsonaiaren aurpegia.

Kameraren kokaguneen arabera:

Eskuarki, pertsonaren begiradaren parean jarri ohi da kamera. Kamera pertsonaren gainetik altxa eta behera begira jartzen badugu, pikatu bat egingo dugu.

Altuerarik handiena posizio zenitalean lortuko dugu; hala ere, kamera gora begira dugula gure ikuspegia subjektuaren azpira bideratzen badugu, pikatu hori kontrapikatu edo eskortzo bihurtuko da.

Kameraren mugimenduen arabera.

Film batean hainbat eratako mugimenduak ager daitezke:

- Kameraren aurrean pertsonak edo gauzak mugitzen dira.
- Jendea edo gauzak ez baina kamera bera mugitzen da.
- Bi mugimendu horiek aldi berean gerta daitezke.

Hori kontuan izanik funtsezko bost mugimendu ditugu: Dolly-a, Travelling-a, Tilt-a, Panning-a eta Zooming-a.

Lehenengo lau mugimenduak berez kameraren mugimenduak dira, eta azkenekoa, berriz, lenteen mugimendua.

- **Dolly-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean (euskarri eta guzti) atzeraka edo aurreraka objektuarengandik urrunduz edo hurbilduz egiten duen mugimenduari esaten zaio Dolly-a; aurreraka baldin bada Dolly-in esaten zaio eta, atzeraka bada, berriz, Dolly-back. Eskuarki Dolly-a ikuslea ekintzan sarrarazteko erabili ohi da, gure arreta aukeratutako gauza edo pertsonaiarengana eramateko. Dolly-in mugimenduak pertsonaiarengana hurbildu eta haren emozioak sentiarazten dizkigu, haren hitzak, ekintzak edo keinuak erakusten baitizkigu.

Dolly-back mugimenduak, aldiz, bestelako sentsazioak sorrarazten dizkigu. Kamera objektu edo pertsonaiarengandik urrutiratzean, hura ingurune zabalago batean txertatu eta haren bakardadea senti dezakegu.

Dolly-in batek sorrarazten duen emozioa eta Dolly-back batek sorrarazten duena desberdinak dira; izan ere, batek lehendik ikusia dugun plano batera hurbiltzen gaitu xehetasun handiagorekin, puntu jakin bat nabarmenduz; bestea, berriz, pixkanaka erakusten digu, bizkarrez atzeraka doanaren sentsazioa sorraraziz.

- **Travelling-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean alde batera nahiz bestera egindako mugimenduei esaten zaie Travelling-a. Kamera ezkerraldera mugitzen bada Travel left esaten zaio, eta eskuinaldera bada, berriz, Travel right. Travelling-aren eginkizun nagusietako bat irudiaren dinamismoa adieraztea da; pertsonaren ekintzan sarrarazten gaitu eta aldi berean testuinguruaren deskribapen laburra egiten digu.

- **Tilt-a:** Bai Tilt-a eta bai Panning-a tripodearen lepoa jiraraziz eta kamera lekuz aldatu gabe egiten diren mugimenduak dira. Tilt-a gora edo behera egiten den mugimendua da, buruarekin bai edo ez esatean egiten dugun bezala. Mugimendua gora egiten denean Tilt-up deitzen da eta behera denean, berriz, Tilt-down. Bi mugimendu horiek oso deskriptiboak dira.

- **Panning-a:** Kameraren azken mugimendu hori buruarekin ezetz esatean egiten dugunaren antzekoa da eta bira-erdi bat da ia-ia. Ezkerraldera egiten denean Pan-left esaten zaio, eta eskuinaldera egiten denean, Pan-right.

- **Zoming-a:** Zooming-a lenteen mugimendua da soil-soilki. Objektura hurbildu edo urrutiratu egiten gara baina kamera lekuz aldatu gabe; hurbiltzeari zoom-in esaten zaio eta urruntzeari zoom-out.

Azkenean, enkadaketak eta kameraren mugimenduak film-zuzendariaren egitasmoen arabera konbinatzen dira filma egiteko. Sarritan, zuzendariak, kamera-mugimenduez baliatuz, plano batetik bestera pasatzea erabakitzen du hartualdi berean, bere sormen-premiak betetzeko eta historiak berak dituen adierazpen-premiei erantzuteko.

Eszena

Eszena unitate abstraktua da eta klausula dramatiko bat erakusten digu. Elkarri lotutako hainbat hartualdiz osatua dago, eta horri esker pantailan unitate tematikoa sortzen da.

Eszena bakoitzak historiaren une jakin bat irudikatzen du eta bere esanahi berezia du; hala ere, eszenak ezin dira Sekuentziatik bereizi.

Sekuentzia

Sekuentzia, beraz, denbora- eta espazio-unitate bat da, elkarrekin lotuta dauden hainbat eszenez osatua; eszena horiek, filmaren beraren barruan film txiki bat kontatzeko ahalmena dutenez, autonomo bihurtzen dira.

Egia esan, plano-sekuentzia delakoa ez da zorrotz-zorrotz hartuta zinema-hizkuntzaren osagai hutsa, zehaztasun teknikoaren eta antzezpenaren emaitza ikusgarria baizik, baina hala ere, bere eduki estetiko eta funtzio komunikatiboa direla-eta, aipatu beharreko baliabidea da.

Jeneralean eszena oso bat (nekez sekuentzia bat) duen hartualdi bakarra delako esaten zaio horrela. Plano-sekuentziak hartualdi luzeak izaten ditu, eta horien ezaugarri nagusia da plano batetik bestera igarotzea hartualdia eten gabe; hau da, teknikoki hartualdi baten iraupena izaten du, baina narrazioaren aldetik ikusita eszenaren ekintza dramatikoa erakusten du.

Plano-sekuentziak filma ikusteko hainbat abantaila ematen ditu, eszena eteteak dakarren denbora-etena eragozten baitu, baina horrez gainera aukera ematen dio ikusleari denbora-unitate berean, une horretan bertan gertatzen ari den ekintzaren dinamismoa bizitzeko bere xehetasun guztiekin.

5. Zergatik hezkuntza eta giza eskubideak?

Giza eskubideen hezkuntza prozesu bat da eta horri esker pertsonak beren eskubideei eta besteen eskubideei buruz ikasten dute, ikaskuntza elkarreragilea eta parte-hartzailea oinarri hartuta. Jarrerak eta jokabideak aldatzeko, trebetasun berriak eskuratzeko eta ezagupenen eta informazioaren trukea sustatzeko helburua duen hezkuntza-lanerako eredua ere bada.

Ikaskuntza neurri handi batean bizipenaren bidez lortzen da, eta ez horrenbeste ezagutzapila bat erdietsiz, eta alde horretatik zinema oso tresna egokia da ikasteko, aukera ematen baitigu munduan dauden eta denongan eragina duten arazoei buruzko kontzientzia zabaltzeko eta ikus-entzunezko baliabide horren bidez errealitatera hurbiltzeko.

Kamera gure begiradaren tresna da eta alde horretatik hezkuntzak errealitateari eta horren zergatiei buruzko begirada sentibera eta kritiko bihurtu behar luke.

Hortxe dago gakoa.

Giza eskubideen adierazpen unibertsalari buruzko gogoetak

- 1-Zein dira oinarrizko eskubideak edonorentzat?
- 2- Zure ustez zein dira zure eskubideak?
- 3-Zein dira nekez aitortzen dizkizuten eskubideak?
- 4- Besteen zein eskubide kostatzen zaizu gehien aitortzea?
- 5- Zein dira gehienetan urratzen diren eskubideak?
- 6- Adierazpena herrialde askok izenpetu badute ere, praktikan zergatik ez dira onartzen aurrerapen baten bidez?
- 7- Zein eskubide falta dira Adierazpen horretan?
- 8- Zer nolako zereginak bete beharko lirateke Giza Eskubideak lortzeko?

Metodologia

Jarraian proposatzen dizkizuen jarduera hauek gidaliburuaren amaieran aipatutako liburu edo iturrietan aurkituko dituzue. Beraz, ez kezkatu, baliabide ugari ditugu-eta.

Hala ere, gauzak argi eta garbi esanda, jarduera hauek "aitzakia ezin hobe" dira gogoeta eta azterketa pertsonalaren inguruko gaiak lantzeko eta kontzeptu batzuk aztertzeko, hala nola bizikidetza, begirunea, kultura parte-hartzailea eta abar.

Jarduera horiek egiteko ezinbestekoa da gelan giro egokia sortzea, taldeak bere kabuz autogestionatu eta mundu guztiak parte hartzeko modua izan dezan. Arreta handiz joka ezazue kontraesanetan ez erortzeko. Kultura parte-hartzaileaz ari garenean ikasleei parte hartzen uzten ez badiegu, aurpegiratu egingo digute arrazoi osoarekin. Zuek zenbat eta gutxiagotan parte hartu, hainbat eta hobe. Berez, egokiena zera litzateke: taldeak bere kabuz jardun dezala, zuek emango dizkiezuen jarraibideak kontuan hartuta noski.

Saiatu saio malguak egiten; eska iezaiezue kexak azaldu ordez proposamenak egin ditzatela, eztabaida batean elkar aditzen ez dutenean besteak esan duena beste era batera esan dezatela... entzuketa aktiborako tresna egokiak erakutsi ikasleei, jarduera beren eguneroko bizimoduko adibideekin osatu dezatela....

Gelan giro egokia sortu eta ulertarazi behar zaie bizikidetza eta gizalege-arauak eharrezkoak direla, baina ez norbaitek ezartzen dizkigulako, denon artean hitzartzen ditugulako baizik; beren iritzia kontuan hartzen dutela ikusiz gero beste modu batean konektatuko dute taldeko gainerakoarekin.

Unitate didaktikoa

Helburuak	Edukiak	Prozedurak	Jarrerak
Afrikatik begiratuta Mendebaldea nola ikusten den hausnartu	Kultura Tradizioa(transmisioa) Kulturaren transmissioko eragileak Kontzeptuak: Etnozentrismoa Inperialismoa Nortasuna Kolonialismoa		Beste kultura-errealitate batzuekiko enpatia-jarrerak bultzatzea.
Aurrerabidea kontzeptua aztertzea	Zer irabazi eta zer galdu dugu XX. mendean		Mendebaldeko aurrerabidea kontzeptua dela eta jarrera kritikoa esnaraztea
Hezkuntza jasotzeko eskubidea dela eta, genero berdintasuna defendatzea ¹	Emakumea eta hezkuntza		Desberdintasunak eragiten dituzten arrazoiaren aurrean jarrera aktiboa izaten ikastea

¹

http://www.webmujeractual.com/biografias/nombres/madame_curie.htm

<http://www.singenerodedudas.com/Archivos/000233.php>

Ebaluazioa

Jarduera mota honetan zatirik garrantzitsuena da agian. Ikuspegiak berbera izan beharko luke beti: giza eskubideak ezagutzea eta errespetua, hausnarketa eta zentzu kritikoa garatzea.

Jarduera bakoitzean gauza berberak ez errepikatzeko, unitate didaktiko orokorrean aipatuta dago.

Jarduerak

1. Lehenengo inpresioa
2. Zer da kultura?
3. Identifikatu zaitez
4. Erabakia zurea da

1. Jarduera. Lehenengo inpresioa

Helburua	Filmak sorrarazten dituen sentimendu espontaneoak aztertzea filmean ageri diren pertsonaien bidez
Jardueraren garapena	Egin galdera hauei buruzko hausnarketa: • Zer iritzi duzu Binta bizi den lekuaz? • Nabaritzen al da aurrerabidearen eragina? • Zer da aurrerabidea zuretzat? • Aurrerabidea positiboa edo negatiboa da? • Zein da aurrerabidearen helburua? • Zer gauza dira aurrerabidearen adierazgarri? • Aurrerabidea kontsumoa al da? • Aurrera egiten baduzu zoriontsuagoa al zara?
Materiala	Filmaren zenbait fotograma izan ditzakezue prestatuta eztabaida bideratzeko.
	45 minutu
.Oharrak	Garrantzitsua da jarduera honekin hastea beren lehenengo inpresioak, eta bereziki, pelikulak sorrarazi dizkien sentimendu espontaneoak baliatzeko. Film laburra aitzakia ezin hobe izango da Giza Eskubideei buruz hizketan hasteko, eta ariketen bidez hainbat eduki xehatu ahal izango dituzue denbora gehiagorekin.

2. Jarduera. Zer da kultura?	
Helburua	Bestelako ohiturak dituzten pertsonengana hurbiltzea ona dela ulertzea eta gure ohituren osagai afektiboa ulertzen laguntzea.
Jardueraren garapena	- Jarduera misterio kutsu batekin hastea komeni da, eta horretarako, pertsona bakoitzari paper zatitxo bat eman, eseritzeko esan eta jarduera isilean egiteko eskatuko zaie (bestela ez du graziairik). - Paperetan mezu desberdinak egongo dira idatzita: - Agurtu beste pertsona bat; emaiouzu besarkada bat eta hiru musu masailetan. - Agurtu beste pertsona bat; emaiouzu besarkada bat eta musu bat masail bakoitzean. - Agurtu beste pertsona bat; emaiouzu besarkada bat eta lau musu, txandaka masail bakoitzean.. - Agurtu beste pertsona bat eskuak errezatzeko jarreraren ipinita eta burua pixka bat makurtuta. - Agurtu beste pertsona bat haren sudurra zurearen puntarekin laztanduz eta burua alde batetik bestera mugituz. - Agurtu beste pertsona besarkada bero batekin - Agurtu beste pertsona zure eskua emanez metro erdiko distantziatik, eta ez estutu asko eskua. - Eskatu 5 edo 6 pertsona agurtzeko (taldearen arabera) paperean idatzita dagoen moduan. - Ikaskide batzuei eskatu besteen erreakzioak behatzeko beren inpresioekin hasi ahal izateko. - Dinamika honek erakusten duena da agurtzea bezalako ekintza xume batean ere kulturek talka egiten dutela, agurtzeko modu asko baitaute. Espainian bi musu eta besarkada bat ematen dira, herrialde anglosaxoietan eskua ematen da metro erdiko distantziara, Palestinan besarkada bero bat, Errusian lau musu ematen dira, eskimalak sudurra laztantzen diote elkarri, txinatarrek eskuak elkartu eta burua makurtzen dute... azken finean, kultura bakoitzak agurtzeko bere modua du, baina horrek ez du esan nahi batzuk besteak baino hobeak direnik, desberdinak, besterik ez. - Baliatu eztabaida desberdintasunari zor zaion errespetuaz hitz egiteko. GUZTIOK DUGU ESKUBIDEA BESTEA GUSTOKOA DUGUN MODUAN AGURTZEKO. Guztien artean bilatu beste adibide batzuk. - Idea guztiak KULTURAREN ICEBERGean jar ditzakezue, kultura batean zer ikusten dugun eta zer ez adieraziz.
Materiala	Filmaren zenbait fotograma prestatuta izan ditzakezue eztabaida bideratzeko.
	45 minutu
Oharrak	Iceberg eranskina

3. Jarduera. Identifika zaitez	
Helburua	Egiaztatu gure nortasuna dimentsio askotan oinarrituta sortzen dugula, eta beraz, posiblea dela nortasun anizkuna izatea
Jardueraren garapena	Guztiok ditugu nortasun anizkunak gizarte-talde desberdinen barruan gaudelako. Horregatik pertsona askorekin identifika naiteke: hippia, euskalduna, gaur egungoa, ezkertiarra, barça taldeko jarraitzailea, eta abar. Pertsona bezala identifikatzeko eskatuz gero, ziurrenik ezingo nuke hitz bakar batekin egin, nortasun-multzo bat bainaiz. - Eskatu taldeari eskua altxatzeko ozen esango diren esaldi hauekin identifikatuz gero: - Mutila naiz (eta mutilek eskua altxatuko dute) - Ile beltzarana dut (eta ile beltzeko mutilek eskua altxatuko dute) - Bartzelonan jaioa naiz (eta Bartzelonan jaiotako mutil beltzaranek eskua altxatuko dute) - Betaurrekoak ditut (eta Bartzelonan jaiotako mutil beltzaran betaurrekodunek eskua altxatuko dute) ...eta horrela hurrenez hurren adibide nahikoa daudela erabaki arte. - Hasi nortasunari buruzko eztabaida bat, eta horretarako, erabili adibide gisa lehen egindako jarduera. - Zer da nortasuna? - Zure ustez zer gauzek ematen dute nortasuna? - Zerk edo nork ematen dizu nortasuna? - Zer desberdintasun daude nortasun individualaren eta kolektiboaren artean? - Definitu zure burua - Eskatu neska-mutilei bikoteka jartzeko eta munutu batzuk hitz egiteko, elkarri zer nahi duten galdetuz. Gero eskatu elkar deskribatzeko. Deskribatua izaten ari den pertsonak ezin du hitz egin akatsak zuzentzeko. - Geroago horri buruz hitz egin dezakezue, besteek gutaz pentsatzen dutena guk sentitzen dugunarekin guztiz bat ez datorrela ikusteko. Horrek ernatzen dituen sentimenduak azter ditzakezue.
Materiala	Nortasun indibidual eta kolektiborako eskubidea 08. ARTIKULUA. NORTASUNA Agintarien betebeharra da zuen nortasuna, izena, herritartasuna eta familiako harremanak babestea
	45 minutu (jarduera bana dezakezue bi egunetan egiteko)
.Oharrak	Jarduera hau egiteko Amin Maaloufen <i>Las identidades asesinas</i> (Alianza argitaletxea) liburua gomendatzen dizuegu; liburuak kontatzen du nola nortasun anizkunak batzen diren nortasun anizkunez egindako pertsona bat sortzeko. Saiatu liburuko ideiez hitz egiten eztabaidan, neska-mutilek horiei buruzko hausnarketa egin dezaten. Immigrazioaren gaiarekin lotu dezakezue, eta beste herrialderen batean jaiotako parte-hartzaileen tetigantza erabili. Ezinbestekoa da kasu horien aurkezpenean errespetu handia erakustea eta topikoak ez izatea gai nagusia.

4. Jarduera. Erabakia zurea da	
Helburua	Gure erabakiak hartzeko moduari buruz hausnartu
Jardueraren garapena	Monak bere aitari aurre egiteko erabakia hartu behar du eskolara joan nahi badu. Beldurtuta dago, badakielako aitari ez zaiola gustatuko, baina ezin du gehiago eta egoerari aurre egitea erabaki du. • Asmatu hainbat istorio non pertsonaiek erabaki garrantzitsu bat hartu beharko duten, eta egin taldeak horietako bakoitzari buruz eztabaidatzeko. • Gero, jarri batera talde bakoitzean esan dena eta aukeratu ordezkari bat. • Akordioak ozen irakurri baino lehen, eskatu irakurtzeko, taldeko kide guztiak ados egon daitezen irakurri behar den mezuarekin. • Gero, eskatu nork bere erabakiak hartzeko moduari buruzko hausnarketa egiteko: - o Gatazkei ausardiarekin aurre egiten diet, gertatua gertatu. - o Erabakiak atzeratu egiten ditut, lehendabizi nire lagun onenekin hitz egiten baitut zer pentsatzen duten jakiteko. Beren iritzia erabakitzen laguntzen dit. - o Ez dut gehiegi pentsatzen. Erabaki bat hartu behar dudanean, nire bihozkaidek eta senak gidatzen naute. - o Hartu beharreko erabakiaren arabera. - o Gurasoek esaten didate zer egin behar duan - o Nire mutil-/neska-laguna oso garrantzitsua da erabakitzeko orduan - o Ez naiz damutzen hartutako erabakiez - o Inoiz ez dut ezer erabaki beharrik izan • Galdera-sorta horri balorazioa egitea eskatzen duten galderak gehitu diezaizkioke, horrelakoak esate baterako: - o Zure ustez nola hartu behar da erabaki bat? - o Pentsatu zein izan den hartu duzun azken erabakia eta aztertu. Nola erabaki duzu? - o Erabakitzeak "zerbait egitea" esan nahi al du beti? - o ...Eta abar.
Materiala	Galdera-sorta pertsonala 12. ARTIKULUA. MUTIKO, NESKATO ETA GAZTEEN IRITZIA Helduek zuri eragiten dizun erabaki bat hartu behar dutenean eskubidea duzu iritzia emateko, eta iritzi hori kontuan hartua izateko zure adin eta heldutasunaren arabera.
	30 minutu kasuei buruz hitz egiteko 30 eztabaidarako 15 galdera-sorta pertsonalerako
.Oharrak	Jarduera honetan metodologia oso garrantzitsua da, erabaki-hartzearekin zerikusia duten edukiak lantzeaz gain, eztabaida modu parte-hartzailean egiten baita, pertsona bakoitzaren inplikazioa eta iritzia bilatuz. Jabetu, batez ere, lan egiteko "modua" zein izan den, eta lotu Afrikako ikuspegi komunitarioarekin, herrialde horretan erabaki asko eta asko taldean hartzen baitira.

Jarduerak

Gida honetan proposatzen dizkizuegun fitzez gainera, badira beste jarduera batzuk Giza Eskubideei buruzko kontzientzia sustatzen lagunduko dizuetenak; era horretan, hezkuntza-lana modu zabalagoan eta osatuagoan egin ahal izango duzue.

Giza eskubideekin zerikusia duten efemerideak

Giza eskubideen inguruko efemerideak didaktika eta hezkuntzarako erabiltzea oso egokia izan daiteke bizikidetzarako bakea behar dela azpimarratzeko; azpimarra itzazue, modu positiboan, giza eskubideekin zerikusia duten eta gairatu gabeko egoera batzuk gogorarazteko baliagarriak diren alderdi desberdinak.

Datak:

Haurraren Eskubideen Nazioarteko Eguna, azaroaren 20a

Giza Eskubideen Eguna, abenduaren 10a

Bakearen Aldeko Eskola Eguna, urtarrilaren 30a.

...

Ikastetxe arteko ekintzak

Hainbat ikastetxek batera jarduerak egitea oso mesedegarria da ikastetxeetako profesionalen arteko lankidetzarako, eta gainera harremanetan jarriko ditu auzo eta herrietako neska-mutilak.

Elkartasun-kanpainak

Kanpaina bereziak oso baliagarriak izan daitezke gauzak elkarrekin banatzen ikasteko, axolagabeak ez izaten ikasteko, eta ikasleak Hirugarren Munduari laguntzen dieten GGKEekin eta berdintasuna eta justizia sustatzen duten erakundeekin harremanetan jartzeko.

Honako jarduerak egin ditzakezue: GGKEekin elkarlanetan aritzea eta proiektuetan parte hartzen duten boluntarioen lekukotasunak eskaintzea edo Giza Eskubideen aldeko kanpaina eta erakundeetan parte hartzea.

Ikastetxeen arteko korrespondentzia eta trukeak

Ikastetxeen artean korrespondentzia trukatzeko oso egokia izan daiteke beste errealitate batzuei buruzko komunikazio-premiak betetzeko, beste leku eta kultura batzuen inguruko jakin-mina pizteko edo beste hizkuntza eta kultura batzuen ikasketan teknika berezi moduan erabiltzeko.

Aukera ditzakegun harremanak:

Etengabeko korrespondentzia izan dezakezue maila bereko ikasgelen artean, Espainiako erkidego bereko beste ikastetxe batzuekin edo munduko gainerako lekuetako ikastetxeekin. Bereziki interesgarria da zenbait pertsonen "etsaitzat" hartzen dituzten herrialde edo lekuetakoak izatea.

Giza Eskubideei buruzko aldizkariak edo argitalpenak

Giza eskubideen defentsa sustatzen duten aldizkarietan idaztera anima ditzakezue; era horretan ikasleen lanak eta komunikazioak zabaltzen eta ezagutarazten lagunduko duzue. Idazketa oso egokia da ikerketa eta arte arloan ikasleen sormena bultzatzeko eta eskolan bertan kultura-ekoizpenak aurrera ateratzeko.

Antzerkia eta giza eskubideak

Antzerkiak gorputz adierazpena eta hizkuntza dramatikoa lantzeko aukera ematen du, eta aldi berean, ikasleek antzeztzen dituzten obrak abiapuntu harturik, gai jakin batzuei buruzko sentsibilizazioa ahalbidetzen du.

Antzerki-emanaldiak, txotxongilo-erakustaldiak eta abar proposa ditzakezue. Ikasleek berek sortutako testuak edo berdintasunari eta justiziari buruzko beste obra batzuetako testuak erabil ditzakezue. Horiei buruz eta horietan agertzen diren sentimenduei buruzko iruzkina egin.

Ikastetxeko liburutegia

Bakea, gatazka eta giza eskubideei buruzko Haur eta Gazteentzako liburu aukeratuak eskaini behar zaizkie ikasleei irakurtzearen plazera eta pentsamendu kritikoa sustatzeko.

Proposatzen dizuegu liburu horietakoren bat irakurtzea eta gero foro bat egitea, edo bestela pertsonen eskubideen aitorpena sustatzen duten testuak sortzea.

Erakusketak:

Erakusketak oso egokiak dira, gai bat norberaren iritziaren arabera eta talde osoaren ikuspegi orokorraren arabera lantzeko aukera ematen baitute. Beren edukiengatik interesgarriak diren gaiak aukera ditzakezue, eta horien berri emateko neska-mutilen sormena sustatzen duen moduren bat bilatu: adibidez, grafitti bat egin. Gero, sail desberdinetan sortutako lanak ikastetxeko guztiei aurkeztuko zaizkie. Komunikazio-bide gisa eta eskola-inguruneaz kontzientzia hartzeko bide gisa ere erabil daiteke. Gure proposamenak: Kartelak, collageak, eranskailuak, marrazkiak, ikus-entzunezkoak. Bakea eta giza eskubideen defentsa aldarrikatu duten pertsonen buruzko erakusketak. Bakearen aldeko txiste grafikoen bilduma

Lankidetzak-jolasak

Didaktika eta hezkuntza helburuetarako erabiltzen direnean oso proposamen egokiak dira, jolas egite hutsaren atseginez gozatzen erakusten baitute, eta ez dago galtzailerik. Lankidetzak eta komunikazio-modu desberdinak ezagutzen laguntzen dute. Giro aktibo, parte-hartzaile eta komunikatzailea sortzen laguntzen dute. Errealitatea ezagutzeko esperientzia eskaintzen digute.

Pedagogia, jolas, partaidetza eta sormenerako tresna gisa erabiltzen dugu. Giro positiboa sortzen laguntzen du. Jolas ez-lehiakorrek oso esperientzia onuragarria dira taldearentzat.

Jolas motak ²:

Finkapen, ezagutza, konfiantza, komunikazio, lankidetzak eta gatazka-konponbiderako jolasak.

² Paco Cascón-en "La alternativa el juego 1 y 2" delakoan begira dezakezue.

Lankidetzak-jolasak

Nork bere burua finkatzeko jolasak

Horien helburua da pertsonaren autokontzeptua garatzea eta taldean finkapen hori sustatzea. Pertsonen edo taldearen alderdi positiboak bultzatzen dituzte. Era berean, aukera ematen dute norberaren premiak ezagutzeko eta horiek giro egoki batean adierazteko, taldearen barruan onarpena eta integrazioa areagotzeko. (Ezaugarrien zerrenda, gaitasunen silueta, ondo egiten ditudan gauzak...)

Ezagutza-jolasak

Taldea osatzeko lehenengo urratsetako bat da; elkar ezagutzeko aukera ematen die parte-hartzaileei.

Nork bere burua aurkeztea eta gure gaitasunak eta zaletasunak azaltzea, baldintza jakin batzuk betetzen dituen norbait bilatzea, atsegin zaizkigun gauzen zerrenda aurkeztea, maizterren jolasa egitea gure izenak esanez...

Konfiantza-jolasak

Nork bere buruan eta taldean duen konfiantza probatzeko eta sustatzeko ariketa fisikoak. Aldez aurretik taldeko kideek elkar ezagutu behar dute.

Konfiantza garrantzi handikoa da: elkartasunezko jarrerak sustatzeko, ahalegin handiagoa eskatzen duen talde-lana prestatzeko, gatazkei aurre egin edo erabakiak hartzeko.

Bi baldintzatan oinarritzen dira: Taldearen barruan jarduteak sortzen dituen baldintzak: erreakzioak, bulkadak, beldurrak, esperientzia atsegingarriak. Besteekiko eta ingurunearekiko gure harremanaren ohiko erreferentzia-puntuak aldatzea.

Komunikazio-jolasak

Komunikazioa bizkortzeko helburua dute eta taldean norabide bakarreko hitz-komunikazioa hautsi nahi dute. Entzuketara aktiboa eta hitzezko komunikazioaren mezuaren zehaztasuna sustatzea. Hitzekoa ez den komunikazioa eta harreman estuagoak eta irekiagoak bultzatzea.

Adibidez, marrazkia deskribatzea, mimikaren bidez zerbait asmatzea, mezu bera hainbat laguni ematea, papertxoak ematea...

Lankidetzak-jolasak

Harreman lehiakorrek gainditzeko baliabide garrantzitsuak dira. Jolas hauek helburu komuna dute eta sormenezko lankidetzarako espazio bat sortzen dute.

Lankidetzazko aulkiak, talde-antzezpenak...

Gatazkak konpontzeko jolasak eta teknikak

Helburua da horiek deskribatzen ikastea eta zergatiak, elkarreraginak, erreakzioak eta abar ezagutzea.

Gatazkak konpontzeko teknikak, rol-jolasak.

Jolasen ebaluazioa

Jolas bakoitzaren parterik garrantzitsuena da (metodo sozio afektiboa) horrek aukera ematen baitigu ikasleak bere buruarekin eta besteekin nola sentitu den aztertzeke eta konpartitzeko, jardura aztertzeke (erreakzioak, sortu diren egoerak) eta eguneroko bizimoduan gertatzen diren antzeko egoerak balioesteko, nola konpondu diren eta zergatik ikusteko.

6. Egizu zerbait

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

Globalizazioaren aurkako mugimenduak
Migrazioak
Giza Eskubideei buruzko baliabideak
Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza
Nazioarteko Elkartasuna
Emakumeak
Sindikatuak

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

Giza Eskubideen Aldeko ONUren Goi Komisariaren Bulegoa
Nazioarteko Amnistia Espainia
Marokoko Giza Eskubideen Aldeko Elkartea (AMDH)
Maiatza Plazako Amak Elkartea
Human Rights
Torturaren Aurkako Taldea
Equipo Nizkor: Giza Eskubideak Latinoamerikan
Maiatza Plazako Amonak
Human Rights Watch
Giza Eskubideen Aldeko Nazioarteko Federazioa
FIAN: Elikatzeko Giza Eskubidearen alde
INCHRIRI: Giza Eskubideak Merkataritzan eta Inbertsioetan
Rigoberta Menchú Fundazioa
Maghreb des droits de l'Homme
San Pedro Nolasco GKE

Globalizazioaren aurkako mugimenduak

RCADE: Red Ciudadana por la Abolición de la Deuda Externa
Attac Nazioartekoa
Attac Madrid
Maastrich-eko Europaren aurkako mugimendua
Portoalegreko Munduko Gizarte Foroa 2002
Via Campesina
Erresistentzia Globaleko Mugimendua
Sevillako Gizarte Foroa
Europako Gizarte Foroa
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Migrazioak

Zaragozako Abokatuen Elkargoko Atzeritarrei buruzko Web orria
Etorkinen Informazio eta Laguntzarako Taldea (GISTI-Francia)
SOS Racismo Madrid
Andalucía Acoge
IOÉ kolektiboa
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideei buruzko baliabideak

Giza Eskubideei buruzko Baliabideak Interneten Pangea
Zaragozako Unibertsitateko Giza Eskubideei buruzko Zerbitzaria
Pangea: Internet Solidarioa
Kontrainformazioa Nodo50
UNESCOren Bakearen eta Giza Eskubideen Aldeko Katedra
Granadako Unibertsitateko Kulturarteko Ikerlanetarako Laborategia
Bakerako Ikerketa Zentroa
Minesottako Unibertsitateko giza eskubideei buruzko baliabideak (gaztelaniaz)
Behartutako desagertuenak
MoveOnPeace
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza

Edualter

Apdhe-ren Bake Hezkuntza Mintegia

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Nazioarteko Elkartasuna

Intermon

Askapen Nazionalerako Fronte Zapatista

Sodepaz

Arabiar Kausaren Aldeko Elkartasun Batzordea

Kanal solidarioa

Garapenerako GKEen konfederazioa (CONGDE)

Fronte Polisarioaren Espainiako Ordezkaritza

ACSUR Las Segovias

Mugarik gabeko Medikuak

Saharar preso eta desagertuen aldeko elkarteak

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Emakumeak

Afganistaneko emakumeak

Emakumeak Sarean

Emakumeen Giza Eskubideen aldeko Plataforma

Espainiako Estatuko Erakunde Feministen Federazioa

Sexu Erasoen Biktimei Laguntzeko Elkartea

Afganistaneko Emakume eta Haurrentzako Giza Laguntza (HAWCA)

Andaluziako Emakume Progresistak

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Sindikatuak

ELA

SOC-MR

USTEA

CC.OO.

UGT

CGT

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Beste zenbait

Ecologistas en Acción

Kontsumitzaile eta Erabiltzaileen Konfederazioa

World Watch

Granadako Kontsumo Arduratsurako Kanpaina

Drogamenpekotasun eta Hiesarako federazioa - Esteka

Greenpeace

Bidezko Merkataritzaren Estatuko Koordinakundea

A pulso

Melillako iruzur eta ustelkeriaren aurkako plataforma

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

7. Gehiago jakiteko...

Sarean dauden hezkuntza-baliabideak

Arrazismoa eta Xenofobia: Kulturartekotasunaren gatazka Orientabideak.

URL: <http://www.pntic.mec.es/revista3/junio/entrecul.htm>

Manuel Méndez Santamaría

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua: Kulturartekotasuna diogunean inguru berean dauden kultura desberdinen arteko bizikidetza gatazkatsua adierazi nahi dugu. Ingurune hori kultura horietako bati dagokio, guk nagusitzat hartzen dugun horri hain zuzen, eta beste kulturak berriz, minoritarioak dira. Hezkuntza arduratsu baterako ondorioak.

Balioetan hezteak: bakerako hezkuntza

URL: <http://www.pntic.mec.es/98/diciembre/paz1.htm>

Manuel Méndez eta Pilar Llanderas

Ikastetxearen ikasketa-proiektuan arrazakeriaren eta jarrera xenofoboen tratamendua eta aniztasunaren ezagutza sartzeko baliabideak.

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua

Bizikidetza hezkuntza-ingurunean: 1. Kulturartekotasuna. Alderdi Orokorrak. 2. Gizarteratzea. 3. Intolerantzia. 4. Intolerantzia II

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/cpr.de.la.latina.carabanchel/convivir/interc.html>

Jesús Martín María Cabeza

Bizikidetzaren gaia aztertzeke proposamenak; Europako "Convivir es Vivir" deritzan nazioz gaindiko programaren barruan irakasleak prestatzea, ikastetxeetan bizikidetza hobea lortu ahal izateko.

Unitate didaktikoaren gida: Berdinak gara, desberdinak gara

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/iqua-dif.htm>

Madril-Mendebaldeko Hezkuntzako Lurralde Zuzendaritzaren Osabidezko Hezkuntzako irakasleek prestatua.

Kulturartekotasunaren inguruko gogoetak eta kontzeptu-azterketak eta jarduerak didaktikoetarako proposamenak. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

D.B.H.ko 4. ikasturteko Etika arloko programazioa.

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/ies.principe.de.asturias/Etica4.htm>

I.E.S. "Príncipe de Asturias". Lorca

Etika irakasgaia prestatzea Aniztasunaren zehar-gaia lantzeko.

Geure jostailuak egiten ditugu

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/juquetes.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Gerrakoak ez diren jostailuak egitea hondakinak erabiliz: Haur Hezkuntzarako lan-proposamena. Esperientzia honen bidez zeharkako hiru gairi buruzko alderdiak landu daitezke, horien artean bakea.

Indioak gara. Mozorroak hezkuntza-baliabide gisa erabiltzea zeharkako gaiak lantzeko

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/disfraces.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Haur Hezkuntzarako lan-proposamena, Komunikazio eta Antzezpen Arloko Ingurune Fisiko eta Sozialaren Arloan sartua. Era berean, oso gida baliagarria da Zeharkako Gaiak dagozkien alderdi batzuk lantzeko, adibidez: berdintasuna, besteenganako begirunea, tolerantzia, ingurumenaren babesa.

GKEak Eskolan

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/ongs.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Hainbat GKE prestatutako hezkuntza-materialen bilduma hau Haur Hezkuntzako zeharkako gaiak lantzeko erabiltzen da. Material bakoitzarekin batera fitxa bat dator eta bertan haren interes didaktikoari buruzko iruzkinak agertzen dira.

Elkartasunean hezte

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/primaria/transversales/vaquita.html>

Mercedes García Ruiz, Javier Pérez Llorente, Alberto Rodríguez Felipe, Ruth Rodríguez Ríos, Rocío Segura Rodríguez, Ana María Suárez Gea eta Natalia Villalobos Vencelá.

Bakerako Hezkuntzari dagozkion gaiak aztertzen ditu eta Jarduera Koaderno du ikasleentzat. Lehen Hezkuntzarako prestatua.

Film baten azterketa estetiko eta etikoa

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/paz2.html>

Marta Soria eta Pablo Arnau

M. Manchevski-ren "Before the Rain" filma aztertuz, nahi dugu ikasleek hizkuntza zinematografikoaren bidez jaso dituzten balio moralak (tolerantzia, elkartasuna, aniztasuna) bereganatzea, eta espainiar curriculumaren zeharkako gaiei buruzko gogoeta egitea. Material didaktikoen fitxategi trinkotuak ere eskura daitezke: I Eranskina, filmaren iruzkina egiteko gida. Kontakizun mitikoa genero humanistikoaren barruan, II. Eranskina, filma ikusteko gida: osagai teknikoak, formalak eta estetikoak. .

Desberdintasunen hiria, arrazakeriaren, xenofobiaren eta antisemitismoaren aurkako erakusketa

URL: <http://www.pntic.mec.es/paqtem/babel/>

Baruch Spinoza Fundazioa.

Argazki Erakusketa birtuala; gaiak ikasgelan aztertzeko beharrezko iruzkinak ematen ditu. Bere helburua da intolerantziatzko jarrerak eta jokabideak erakustea, gogoeta sustatzea eta jarrerak aldatzea. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

Informazioa eta baliabideak beste zerbitzari batzuetan:

"Crecer con Derechos" proiektua

URL: <http://www.ucm.es/info/quiron/crecer.htm>

Hezkuntza Fakultatea – Irakasleen Heziketa Zentroa – Madrileko Unibertsitate Konplutentsea Oso material didaktiko interesgarriak dituen proiektu honen bidez haurrek beren eskubideei buruz kontzientzia handiagoa hartzea lortu nahi da. Ekimen horretan oso kontuan hartu da XXI. Mendeko Hezkuntzarako Nazioarteko Batzordearen Txostenaren gomendioa, aurrerapen teknologiko berriek ematen dizkiguten aukerak hobeto aprobetxatu behar direla baitio.

EDUALTER, Bake, Garapen eta Kulturartekotasunerako Hezkuntza baliabideak sarean

Katalana, galegoa, euskara eta gaztelania.

URL: <http://www.pangea.org/edualter/>

Hainbat eratako materialak (liburu eta artikuluen fitxak, bideoak, dokumentuak) Bakearen, Kulturartekotasunaren eta Garapenaren Hezkuntzarako. Material horien fitxategi trinkotuak eskura daitezke PDF formatuan.

Fundació per la Pau

Katalana, gaztelania, ingelesa

<http://www.pangea.org/perlapau/>

Dokumentuak eta baliabideak sarean, bereziki "Boletín de la Fundación por la Paz" argitalpena. Fundazioak Baliabide eta Dokumentazio Zentroa du eta hainbat mintegi antolatzen ditu, bakearen defentsa, desmilitarizazioa, indarkeria-eza eta elkartasuna aztergai hartuta.

Espainiako Gazteriaren Kontseilua (CJE)

URL: <http://www.cje.org/tolerancia/toleraindex.htm>

Material asko eta oso egokiak ditu eta fitxategi trinkotuak eskuratzeko aukera ematen du. CJEk era askotako edukiak eskaintzen ditu bere zerbitzarian: abian diren kanpainak, Aniztasunaren aldeko Agiria, Kulturarteko Hitzordua, Kulturarteko Jolasa, Albistek, lege-xedapenak eta abar.

Kulturarteko Hezkuntza

Ingelesa, frantsesa, alemana eta gaztelania

URL: <http://www.solidar.org>

SOLIDARen Web orria. Erakunde honek Gizarte Ongizatea, Hezkuntza Iraunkorra eta Garapen Iraunkorra bultzatzen duten hainbat GKE elkartzen ditu. Europako Batasunaren laguntza du.

Gizarte Ingurunea

Gaztelania, katalana, euskara, alemana, ingelesa eta frantsesa.

URL: <http://www.entornosocial.es>

Argitalpen elektroniko hau hainbat biztanle-talderekin (adinekoak, ezgaituak, adin txikikoak, emakumea, gaztea, etorkinak, bazterturik dauden pertsonak eta abar) lan egiten duten erakundeentzat eta gizarte-arreta eta zerbitzuak eskaintzen dituzten zentroentzat egina da.

Arrazismoaren aurka lanean ari diren GKEen arteko lankidetzak.

Ingelesa, alemana eta gaztelania.

URL: <http://www.fight-racism.org>

GKEen orrialdea, esteka, iritzi eta albisteekin.

Arrazakeriaren eta Intolerantziaren aurkako Europako Batzordea, Europako Kontseilua.

Ingelesa eta frantsesa

URL: <http://www.ecri.coe.fr>

ECRIren orri ofiziala. Bere jarduerari buruzko dokumentu ofizialak ditu, datu soziologikoak eta hezkuntza-material oso egokiak (hezkuntza-paketeak, baliabide grafikoak eta bideo trinkotuak eskuratzeko moduan).

1997 European Year Against Racism

Gaztelania, ingelesa, alemana.

URL: <http://europa.eu.int/en/comm/dg05/1997/cover.htm>

Glosategia; arrazakeriari buruzko liburu eta filmen kritikak; arrazakeriaren aurkako borrokarako jardunbide egokiak: heziketa-ekimenak, esperientzien zabalkundea, hezkuntza-proiektua; Lehiaketak; Legeria; hori dena Europako eremuaren barruan.

Errefuxiatuentzako Nazio Batuen Goi Komisarioa – Nazioarteko Bulegoa

Ingelesa, frantsesa, alemana

URL: <http://www.unhcr.ch>

Unitate didaktikoak eta jarduerak prestatzeko moduluak, Hizkuntza eta Literatura, Arte, Historia, Geografia eta Gizarte Hezkuntza arloetan. Lehen Mailako Hezkuntzako Hirugarren Ziklorako (10-12 urte) eta Bigarren Hezkuntzarako: dena ingelesez. Material batzuk frantsesez.

CIPIE, Inmigrazioaren Behatoki iraunkorra

URL: <http://www.eurosur.org/CIPIE/prensa.htm>

Espainiako prentsari, irrati eta telebistetan inmigrazioari buruz diotena aztertzen du.

Hedabideei buruzko txosten interesgarriak; sarean argitaratuak.

“Desberdinak Gara, Berdinak Gara” dokumental-baliabideei buruzko gida. -0) Madrid, 1995

URL: <http://www.eurosur.org/RACIS/portada.htm>

Arrazakeria, Xenofobia, Antisemitismoa eta Intolerantziaren aurkako Gazteriaren Europako Kanpainaren Espainiako Batzordeak egindako gida da eta gai horietaz arduratzen diren pertsonen, hezitzaileen, ONGen eta oro har elkarte-mugimenduari beren lana egiteko tresna baliagarri bat emateko helburua du.

Secretariado General Gitano Elkarte

URL: <http://www.asgg>

Bibliografia, ikus-entzunezko material eta prentsako berri laburrei buruzko datu-baseak.

United for Intercultural Action European Network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees

Ingelesa

URL: <http://www.united.non-profit.nl/>

Arrazakeria eta diskriminazioaren aurkako borrokaren inguruko gaur egungo gaiak aztertzen dituzten informazio-liburuxka interesgarriak.

Errefuxiatuentzako Baliabideen Gida

URL: http://www.eurosur.org/IEPALA/quia_ref

Espainian errefuxiatuentzat lan egiten duten erakunde garrantzitsuenak identifikatu eta horietan eta beren zerbitzuetan jasotako informazioa zorrotz prozesatu ondoren osatutako gida da. Espainian errefuxiatu-egoera legez onartzeko aukera ematen duten tresna juridikoen bilduma eta errefuxiatuen eskubideen babesa bermatzen duten neurrien aplikazioa hartzen du bere barruan.

Revista Internacional de Ciencias Sociales

URL: <http://www.unesco.org/issj>

UNESCOK 1949. urtean sortu eta hiru hilean behin argitaratzen da aldizkari hau sei hizkuntzatan: Ingelesa, frantsesa, gaztelania, arabiera, txinera eta errusiera. Balio handiko datu-baseak ditu.

Manifiesto 2000

URL: <http://www.unesco.org/cpp/sp/index.html>

Nazio Batuen Batzar Nagusiak 2000. urtea Bakerako Kulturaren Nazioarteko Urte izendatu zuen eta UNESCOK horren inguruko jarduerak koordinatzen ditu mundu osoan. Bakearen Nobel Saridunek proposatu dute Bakearen eta indarkeria-ezaren kulturarako Manifiesto 2000 delakoa egitea, gizakiek dagokien erantzukizuna beren gain har dezaten: ez da deialdi bat, ez da goi mailako erakundeei helarazitako eskaera bat. Gizaki bakoitzak bake-kultura sustatzen duten balioak, jarrerak eta jokabideak benetan gauzatzeko duen erantzukizunari dagokio. Eraikuntza-lanetan.

Balioetan Hezteko materialak

Katalana eta gaztelania

URL: <http://www.xtec.es/recursos/valors/valors.htm>

Kataluniako Hezkuntzarako Informatika Programako zerbitzariaren orria da. Bere Datu Base bibliografikoak honako gaiak hartzen ditu: Kontsumoa, Giza Eskubideak, Garapenerako Hezkuntza, Bakerako Hezkuntza, Moralaren Hezkuntza, Bide Hezkuntza, bi sexuentzako aukera-berdintasuna, Kulturartekotasuna, Ingurumena, Gogoeta etikoa, Osasuna, Sexualitatea eta Tutoretza. SENDERIk (Herri Kulturarako Zerbitzuen Fundazioak) prestatu du.

Arrazakeria, xenofobia eta antisemitismoari buruzko eta Arrazakeriaren aurkako Europako Urteari buruzko ebazpena (1997) – B4-0045/97

URL: <http://www.europarl.es/correo/postales/racismo.html>

AFS-Kultura artekoa – Hezkuntza Orokorrerako Programa

URL: <http://www.afs-intercultura.org/index.html>

Moldaketa erraz batzuk eginda erabil daitezkeen material didaktikoak, gai hauek lantzeko: Giza Eskubideetan Heztea, Kulturarteko Hezkuntza, Boluntarioentzako Hezkuntza eta Kontzientzia orokorra.

Averroes, Andaluziako Hezkuntzarako Sare Telematikoa

URL: <http://averroes.cec.junta-andalucia.es/www/inmigrantes/enlaces.html>

Kulturartekotasun eta Hezkuntzari buruzko esteken bilduma interesgarria; informazioa erabili daitezkeen hezkuntza-mailak eta horiei buruzko baliabideak azaltzen dira.

Zeharkako Gaietarako Programa – Hezkuntza eta Kultura Kontseilaritza – Madrilgo Erkidegoa

URL: <http://platea.pntic.mec.es/cam/srp/transversales/Transversales.html>

Funtsean, irakasleen prestakuntzarako ikastaro-eskaintzak dira.

Garapenerako hezkuntza, gatazkak eta era horretako beste gai batzuetan zuzenean lan egiteko eta jarduera zehatzak antolatze materialak.

Teknika eta estrategia didaktikoak

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak HEGOA: Bilbao, 1997. 172, 174, 176 eta 178. or.

Tekniken Koaderno

"Eta zuk.... zer diozu? Proiektua, ACSUR-Las Segovias, garapenerako hezkuntza-arloa.- Madril, 1995

Nola prestatu gidoi didaktikoak?

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak. HEGOA: Bilbo, 1997. 154. or.

Irudi batekin egin ditzakegun lanen zerrenda

Pedro Saez. Gatazken Gakoak. Garapenerako hezkuntza-gida didaktikoak. CIP: Madril, 1997.76-77 or.

Argazki-erakusketak

Nola prestatu "Mundu bakar bateko astea"

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1977. 11-13 or.

"Munduaren egoera" lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 14-17 or.

Gazteen eskubideen enkantea lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 20-26 or.

Mina-joko polemikoa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril 1997 31-36 or.

Haize-arrosa

Jarduerak

- Albatros. Kultura desberdin batekin topo egitea. Kultura-aurreiritziei buruzko jarduera
- AVE trena. Indarkeriarik gabeko ekintza-metodoak pentsatzeko jarduera. Roleplaying
- Kulturarteko aniztasunerako jarduera. Kulturartekotasuna
- Jarduera. Marginazio-estereotipoak.
- Ikus-entzunezko Baliabidea: "La clase dividida" bideoaren erreferentzia. Ikuspegi sozio-afektiboa.

Giza eskubideen aldarrikapen unibertsala

Hitzaurrea

Kontuan izanik munduko askatasuna, justizia eta bakea giza familiako kide guztien berezko duintasunean eta eskubide berdinean eta ukaezinetan oinarritzen direla;

Kontuan izanik giza eskubideak ez ezagutzearen eta gutxiestearen ondorioz, giza kontzientziari irain egiten dioten basakeriak gertatu izan direla; eta gizon-emakumeek, beldur eta gabezia orotik aske, hitz egiteko askatasuna eta sinesmen-askatasuna izango dituzten munduaren etorrera aldarrikatu dela gizakiaren helburu nagusi;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela giza eskubideak zuzenbidezko erregimen batek babestea, gizakia-tirania eta zapalkuntzaren aurkako azken irtenbidea den matxinadara jo beharrean aurkitu ez dadin;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela, baita ere, herrialdeen artean harreman lagunkoiak bultzatzea;

Kontuan izanik Nazio Batuetako kide diren herriek gizakiaren oinarritzko eskubideetan, gizakiaren duintasun eta balioan eta gizonen eta emakumeen eskubideen arteko berdintasunean duten fedea tinko azaldu dutela Agirian; eta, askatasunaren ikuspegi zabalago baten barruan, gizarte aurrerakuntza sustatzeko eta bizitza-maila jasotzeko erabakita daudela adierazi dutela;

Kontuan izanik Estatu Kideek, Nazio Batuen Erakundearekin elkarlanean, gizakiaren oinarritzko eskubide eta askatasunen begirune orokorra eta eraginkorra ziurtatzeko hitza eman dutela;

Kontuan izanik emandako hitz hori osotasunean betetzeko garrantzi handikoa dela eskubide eta askatasun horiek berdinean ulertzea;

BATZAR NAGUSIAK

GIZA ESKUBIDEEN ALDARRIKAPEN

UNIBERTSAL HAU EGITEN DU

Herri eta nazio guztiek izan beharreko jomuga legez, bai norbanakoek eta bai erakundeek. Aldarrikapen honetan etengabe oinarrituta, alde batetik, eskubide eta askatasun hauen begirunea bultzatzea dezaten irakaskuntzaren eta hezkuntzaren bidez eta, bestetik, nazio mailan eta nazioarte mailan arian-arian neurriak hartuz, era eraginkorrean eta orokorrean ezar daitezen ziurtatzeko, bai elkarkide diren estatuetakoko herrien artean eta baita horien eskumenpean dauden lurraldeetan ere.

1. atala

Gizon-emakume guztiak aske jaiotzen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela; eta ezaguera eta kontzientzia dutenez gero, elkarren artean senide legez jokatu beharra dute.

2. atala

Gizaki orori dagozkio Aldarrikapen honetan adierazitako eskubide eta askatasunak, eta ez da inor bereziko arraza, larru-kolorea, sexua, hizkuntza, erlijioa, politikako edo bestelako iritzia, sorterría edo gizarteko jatorria, ekonomi maila, jaiotza edo beste inolako gorabeheragatik.

Ez zaio begiratuko gainera, pertsona zein herrialde edo lurraldetakoa den; ezta hango politikari, legeei edo nazioarteko egoerari, nahiz eta herri hori burujabea izan, besteren zainpeko lurraldea, autonomiarik gabea edo nola-halako burujabetasun-mugak dituen.

3. atala

Norbanako guztiek dute bizitzeko, aske izateko eta segurtasunerako eskubidea.

4. atala

Inor ez da izango besteren esklabu edo uztarpeko; debekatuta dago esklabutza eta esklabuen salerosketa oro.

5. atala

Ezin daiteke inor torturatu, ezta inori zigor edo tratu txar, anker eta lotsarazlerik eman ere.

6. atala

Edozein gizon-emakumek du, nonahi, lege-nortasundun dela aitor diezaioten eskubidea.

7. atala

Gizon-emakume guztiak berdinak dira legearen aurrean eta denek dute, bereizkeriarik gabe, legezko babesa izateko eskubidea. Denek dute Aldarrikapen hau hausten duen edozein bereizkeriaren aurka eta bereizkeria horren eragilean aurka babes berbera izateko eskubidea.

8. atala

Pertsona orok du Konstituzioak edo legeek gizon-emakumeei aitortzen dizkieten oinarritzko eskubideak hausten dituzten ekintzetatik babesteko, norbere herrialdeko auzitegi aginpidedunetan errekurtsio eraginikorra jartzeko eskubidea.

9. atala

Inor ezingo da arrazoirik gabe atxilotu, preso hartu edo erbesteratu.

10. atala

Pertsona orok eskubidea du, berdintasun osoan, auzitegi burujabe eta alderdikierarik gabean jendaurrean hitz egin eta zuzentasunez entzun diezaioten, nahiz bere eskubide eta betebeharrak erabakitzeke, nahiz bere aurkako salaketa penalak aztertzeke.

11. atala

1. Delituagatik salatutakoak eskubidea du errugabetzat jo dezaten, errudun dela legez eta jendaurreko epaiketari frogatzen ez den bitartean. Epaiketari bere burua zaintzeko berme guztiak ziurtatuko zaizkio.

2. Egintzak edo behar-uzteak izandakoan, herrialdeko edo nazioarteko legeriaren arabera delitu ez baziren, ezingo da inor kondenatu. Delitua egitean ezargarri den zigorra baino larriagorik ere ezingo zaio jarri.

12. atala

Ez dago arrazoirik gabe beste inoren bizitza pribatuan, familian, etxean edo postan eskusartzerik, ezta inoren ohore edo izen onari eraso egiterik ere. Nornahik du eskusartze edo eraso horien aurka legezko babesa izateko eskubidea.

13. atala

1. Pertsona orok du joan eta etorri aske ibiltzeko eskubidea eta Estatu baten lurraldean bizilekua aukeratzekoa.

2. Pertsona orok du edozein herrialdetatik alde egiteko eskubidea, baita norberetik ere, eta norbere herrialdera itzultzekoa.

14. atala

1. Jazarpenik jasanez gero, pertsona orok du edozein herrialdetan babesa bilatu eta izateko eskubidea.

2. Eskubide horretara ezin izango da jo delitu arruntek sortutako auzibideko egintza baten aurka, ezta Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurkako egintzak direla-eta ere.

15. atala

1. Pertsona orok du herritartasuna izateko eskubidea.

2. Inori ezingo zaio arrazoirik gabe herritartasuna kendu, ezta herritartasuna aldatzeko eskubidea ukatu ere.

16. atala

1. Gizonek eta emakumeek, ezkontadinetik aurrera, ezkontzeko eta familia aratzeko eskubidea dute, arraza, herritartasun edo erlijioagatik inolako mugarik gabe; eta, ezkontzari dagokionez, eskubide berberak dituzte bai ezkontuta jarraituz gero eta bai ezkontza-lotura ezabatuz gero ere.

2. Ezkongaien baimen aske eta osoz ez bada, ez dago ezkontzerik.

3. Familia da gizartearen oinarri jatorra eta berezkoa, eta Estatuaren eta gizartearen babesa izateko eskubidea du.

17. atala

1. Pertsona orok du jabe izateko eskubidea, bakarka nahiz taldean.

2. Arrazoirik gabe, ez zaio inori bere jabegoa kenduko.

18. atala

Pertsona orok pentsamendu-kontzientzi eta erlijio-askatasunerako eskubidea du; eskubide horren barne da erlijio edo sinesmena aldatzeko askatasuna eta baita norbere erlijioa edo sinesmena bakarka nahiz taldean, jendaurrean edo pribatuan irakaskuntzaz, ihardueraz, kultuz eta aginduak gordez azaltzeko askatasuna ere.

19. atala

Gizabanako guztiek dute eritzi-eta adierazpen-askatasuna. Eskubide horrek barne hartzen du erlijioa eta sinismena aldatzeko askatasuna eta bakoitzaren eritziengatik inork ez gogaitzeko eskubidea, ikerketak egitekoa eta informazioa eta eritziak mugarik gabe eta nolanahiko adierazpidez jaso eta zabaltzekoa.

20. atala

1. Nornahik du bakean biltzeko eta elkartzeko eskubidea.
2. Inor ezingo da behartu elkarte bateko kide izatera.

21. atala

1. Pertsona orok du bere herrialdeko gobernuan parte hartzeko eskubidea, zuzenean nahiz libre aukeratutako ordezkarien bitartez.
2. Pertsona orok du berdintasunez norbere herrialdeko funtzio publikoan sartzeko eskubidea.
3. Herriaren borondatea da botere publikoaren agintearen oinarria; borondate hori aldian-aldian egingo diren benetako hauteskundeetan adieraziko da. Hauteskundeok bozketa orokor eta berdinez eta isilpeko boto bidez egingo dira, edo boto askatasuna bermatzen duen beste bide batez.

22. atala

Pertsona orok du, gizarteko kide denez gero, gizarte-segurantza izateko eskubidea eta, herrialdearen ahaleginaz eta nazioarteko laguntzaz, Estatu bakoitzaren antolaketa eta baliabideak kontuan izanik, norbanakoaren duintasunerako eta nortasuna garatzeko ezinbestekoak diren ekonomi, gizarte eta kultura mailako eskubideak asetuta izatekoa.

23. atala

1. Pertsona orok du lan egiteko eskubidea, lana aukeratzekoa, lanbaldintza bidezkoak eta egokiak izatekoa, eta langabeziaren aurkako laguntza jasotzekoa.
2. Pertsona orok du, bereizkeriarik gabe, lan beragatik lansari berbera jasotzeko eskubidea.
3. Lanean ari denak bidezko lan-saria eta aski zaiona jasotzeko eskubidea du, bai bera eta bai bere familia, giza duintasunari dagokion bezala bizitzeko bestekoa. Horretarako aski ez bada lansaria, gizarteko laguntzaren bidez osatuko da.
4. Pertsona orok du, norbere interesen alde egiteko, sindikatuak eratu eta sindikatuko kide izateko eskubidea.

24. atala

Pertsona orori dagozkio atsedenerako eskubidea, aisiarakoa, lanaldiaren iraupen mugatua izatekoa eta aldian-aldian ordaindutako oporrak izatekoa.

25. atala

1. Pertsona orok du bizimodu egokia izateko eskubidea, bai berari eta bai bere familiari osasuna eta ongi izatea bermatuko diena, eta batez ere janaria, jantziak, bizitokia, medikusorospena eta gizarte-zerbitzuak; eta baita lanik eza, gaixotasuna, elbarritasuna, alarguntasuna, zahartzaroa edo bizibidea nahi gabe galtzeko beste kasuren bat gertatzen denerako aseguruia izateko eskubidea ere.
2. Amek eta haurrek laguntza bereziak jasotzeko eskubidea dute. Haur guztiek, senar-emazteengandik nahiz ezkontzatik kanpo jaiotakoek, gizartearen babes berbera izateko eskubidea dute.

26. atala

1. Pertsona orok du hezkuntza-eskubidea. Hezkuntza dohainekoa izango da oinarrizko ikasketei dagokienez behintzat. Oinarrizko ikasketak egitea derrigorrezkoa izango da; heziketa teknikoa eta lanbiderakoa, orokorra; eta denek izango dute goimailako ikasketak egiteko aukera bera, norberaren merezimenduen arabera.
2. Hezkuntzaren helburua giza nortasuna guztiz garatzea izango da eta giza eskubideen eta oinarrizko askatasunen errespetua indartzea; herrialde, arraza eta erlijio guztien arteko elkar-ulertze, jasankortasun eta adiskidetasunaren alde egingo du; eta Nazio Batuen iharduna bultzatuko du, bakeak iraun dezan.

3. Gurasoek lehentasunezko eskubidea izango dute seme-alabei emango zaien hezkuntza mota aukeratzeko.

27. atala

1. Pertsona orok du eskubidea elkarteko kultur ekitaldietan aske parte hartzeko, artelanez gozatzeko, eta zientzi aurrerakuntzan eta horri darizkion irabazietan parte hartzeko.

2. Zientzia, literatura edo arte mailan egindako lanen egille diren pertsona guztiek dute horregatik eskubidea dagozkien interesak eta materialak babes dakizkien eskubidea.

28. atala

Pertsona guztiei dagokien eskubidea da, Aldarrikapen honetan azaldutako eskubide eta askatasunak era eraginkorrean garatuko dituen gizarte mailako eta nazioarteko ordena ezar dadin.

29. atala

1. Pertsona orok komunitatearekiko betebeharrak ere baditu, komunitatea baita bere nortasuna guztiz eta era askean garatzeko toki bakarra.

2. Pertsona orok, gainontzeko herritarren eskubide eta askatasunen begirunea ziurtatzeko eta gizarte demokratiko bateko moral, ordena publiko eta ongizate orokorreko bidezko eskakizunak betetzeko lege ezar daitezzen mugak baino ez ditu izango dagozkion eskubide eta askatasunez baliatzeko orduan.

3. Eskubide eta askatasun hauetaz ezingo da inor baliatu Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurka.

30. atala

Aldarrikapen honetan jasotako ezertan ezingo da ulertu Estatuari edo talde edo norbanakoren bati Aldarrikapen honetan bertan adierazitako edozein eskubide eta askatasun deuseztatze ekintzak edo ihardunak burutzeko eskubidea ematen zaionik.

UMEAREN ESKUBIDEEI BURUZKO KONBENTZIOA

**Nazio Batuen Batzar Orokorrak 1989ko azaroaren 20an onartua.
Xedapen nagusien laburpena (Unicef Espainia)**

1. Artikulua: Umearen definizioa

Ume bezala definitzen da gizaki oro bere jaiotzatik hasi eta 18 urte bete arte, adin hori baino lehenago adin-nagusitasuna lortzen ez badu behintzat.

2. Artikulua: Diskriminaziorik ez

Eskubide guztiak ume guztiei aplikatu behar zaizkie, inolako salbuespenik gabe, eta Estatuaren obligazioa da umea era guztietako diskriminazioetatik babesteko beharrezko neurriak hartzea.

3. Artikulua: Umearen interesak lehentasuna dauka

Umeari buruzko neurri guztien oinarrian, haurraren interesak lehentasuna duela hartu behar da kontuan. Estatuari dagokio babes eta zaintza egokia ziurtatzea, gurasoek edota beste pertsona arduradunek horretarako gaitasunik ez dutenean.

4. Artikulua: Eskubideen aplikazioa

Estatuaren obligazioa da Konbentzio honetan onartutako eskubide guztiak eraginkorrak izan daitezen beharrezko neurriak hartzea.

5. Artikulua: Gurasoen gidaritza eta orientazioa

Estatuaren obligazioa da gurasoek eta baita familiartekoez ere umeari bere ahalmen eta gaitasunen eboluzioarekin batera doan orientazioa emateko dituzten erantzukizuna eta eskubideak errespetatzea.

6. Artikulua: Bizi-iraupena eta garapena

Ume orok du bizitzeko eskubide inprintsekoa eta Estatuaren obligazioa da umearen bizi-iraupena eta garapena garrantzitzea.

7. Artikulua: Izena eta nazionalitatea

Ume orok dauka jaiotzatik beretik izena edukitzeko eta baita nazionalitate bat lortzeko eskubidea ere.

8. Artikulua: Identitatea gordetzea

Estatua behartua dago umearen identitatea babestera eta, behar izanez gero, berrezartzera, baldin eta umeari identitate horren zati bat edo bere osagai guztiak (izena, nazionalitatea eta famili mailako loturak) kendu izan balitzaizkio.

9. Artikulua: Gurasoen banantzea

Umearen eskubidea da bere gurasoekin bizitzea, banantzea umearen beraren interes gorenerako beharrezkoa gertatzen den kasuetan izan ezik. Umearen eskubidea da guraso biek zuzeneko harremana edukitzea, horietako batengandik edo baita biengandik ere banandua edo apartatua egonez gero. Estatuari dagokio alderdi honen erantzule izatea, banantzea berorren ekintza batek eragina gertatzen den kasuan.

10. Artikulua: Familia berriro elkartzeari

Umeen eta baita berorien gurasoen eskubidea da atzerriko edozein herritatik irtetea eta bakoitzaren herrialdean sartzea, beti ere familia berriro elkartzeko edota gurasoen eta seme-alaben arteko harremana mantentzeko.

11. Artikulua: Erretentzio eta traslado ez-zilegiak

Estatuaren obligazioa da traslado ez-zilegien kontra eta umeak atzerrian zilegi ez den moduan erretentitzearen kontra borrokatzeko beharrezko neurriak hartzea, bai hori egiten duena gurasoetako bat denean, edo baita hirugarren pertsona batek egiten duenean ere.

12. Artikulua: Umearen iritzia

Umeak bere iritzia adierazteko eskubidea dauka, eta baita iritzi hori kontuan hartua izateko eskubidea ere, haurrari dagozkion arazo guztietan.

13. Artikulua: Adierazpen-askatasuna

Ume orok du era guztietako ideiak eta informazioak bilatu, jaso eta hedatzeko eskubidea, beti ere hori egiten duenean beste batzuen eskubidearen kalterako ez baldin bada.

14. Artikulua: Pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasuna

Umeak pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasunerako eskubide osoa dauka, bere gurasoen gidaritzapean eta legeak ezarritako agindu eta mugen barruan noski.

15. Artikulua: Elkartzeko askatasuna

Ume orok du elkartzeko askatasunaren eskubidea, eta baita bilerak egiteko eskubidea, beti ere hori beste inoren eskubideen kontra ez baldin badoa.

16. Artikulua: Bizitza pribatuaren babesa

Edozein umek dauka bere bizitza pribatuan, bere familian, bere helbidean eta bere korrespondentzian beste inork muturrik ez sartzeko eskubidea eta baita bere ohorean erasotua ez izateko eskubidea ere.

17. Artikulua: Informazio egokia jasotzeko eskubidea

Komunikabide sozialek zeregin oso garrantzitsua betetzen dute umeei zuzendua dagoen informazioa, helburu bezala haurraren ongizate morala sustatzea duen informazioa, hedatzeko orduan. Herrien elkar-ezagutza eta elkar-ulermena, umearen kultura errespetatuz. Estatuaren obligazioa da puntu honen inguruan neurri sustatzaileak hartzea, eta umea, bere ongizaterako kaltegarria gerta daitekeen informazio eta material orotatik babestea.

18. Artikulua: Gurasoen erantzukizuna

Guraso bien erantzukizunik behinena umeen hazkuntza da eta Estatua beren eginkizun horretan beharrezkoa duten asistentzia ematera behartua dago.

19. Artikulua: Tratu txarren aurkako babesa

Estatuaren obligazioa da gurasoek edo haurren zaintzaz arduratzen den beste edozein pertsonak emandako tratu txarretatik umeak babestea eta horri buruzko neurriak, prebentzio-mailakoak nahiz tratamendukoak ezartzea.

20. Artikulua: Beren famili girotik aldenduak dauden umeen babesa

Estatuaren obligazioa da beren famili girotik aldenduak dauden umeei babes berezia eskaintzea, atentzio familiarra ordeztuko duten zaintzen mesedea jasoko dutela ziurtatuz edota etxe edo egoitza egoki baten ezarriak izango direla ziurtatuz, beti ere umearen jatorri kulturala kontuan hartuz.

21. Artikulua: Adopzioa

Adopzioa edo umeordetza ezagutu, onartu eta/edo baimentzen duten Estatuetan, beti ere umearen interes gorenak edukiko du lehentasunezko kontsiderazioa, adopzioa onargarria dela ziurtatzeko beharrezko garantia guztiak bertan biltzen direla segurtatuz, hala nola baita agintari eskudunen baimena ere.

22. Artikulua: Ume errefuxiatuak

Babes berezia eskainiko zaie errefuxiatutzat jotzen diren umeei edota errefuxiatuaren estatutua eskatzen dutenei, eta Estatuaren obligazioa da erakunde eskudunekin lankidetzan aritzea, aipatu babes eta asistentzia hori garantizatzeko.

23. Artikulua: Ume ezinduak

Mentalki edo fisikoki ezinduak diren umeek, beren autoaskitza eta erabateko gizarte-integrazio aktiboa lortzera bideratuak dauden zaintzak, hezkuntza eta trebakuntza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

24. Artikulua: Osasuna eta zerbitzu medikoak

Umeek ahalik eta osasun-mailarik altuena gozatzeko eskubidea dute, zerbitzu medikoetara eta errehabilitazioko zerbitzuetara irispidea edukitzeko eskubideaz gain, arreta berezia jarri osasunaren lehen mailako atentzioarekin, zaintza prebentiboekin eta haur-hilkortasunaren beharadarekin zerikusia dutenengan. Estatuaren obligazioa da umearen osasunarentzat kaltegarriak izan daitezkeen usadio eta ohitura tradizionalak desagertzera bideratuak dauden neurri egokiak hartzea.

25. Artikulua: Internamenduaren aldizkako ebaluazioa

Osasun fisiko edo mentalaren atentzio, babes edo tratamendurako agintari eskudunen aginduz internatua izan den umeak bere internamendu hori eragin zuten baldintza eta xehetasun guztien aldizkako berrikuspen eta ebaluazioa egiteko eskubidea dauka.

26. Artikulua: Gizarte-segurantza

Ume orok dauka gizarte-segurantzaren mesedea jasotzeko eskubidea.

27. Artikulua: Bizi-maila

Ume orok dauka bere garapenerako egokia den bizi-maila bat jasotzeko eskubidea eta gurasoen erantzukizun behinenetako bat da hori haurrari eskuratzea. Estatuaren obligazioa da erantzukizun hori asumitua izan dadin neurri egokiak hartzea, eta egiaz asumitua izan dadila egikaritzea, baita janarizko pentsioa ordainduz ere hori beharrezkoa gertatuko balitz.

28. Artikulua: Hezkuntza

Ume orok du hezkuntzarako eskubidea eta Estatuaren obligazioa da gutxienez ere lehen mailako hezkuntza doakoa eta derrigorrezkoa ziurtatzea. Eskolako diziiplina aplikatu arren ere umearen duintasuna errespetatu egin beharko da, gizakia den heinean.

29. Artikulua: Hezkuntzaren helburuak

Estatuak onartu behar du hezkuntza umearen nortasuna eta gaitasunak garatzera bideratu behar dela, haurra bizitza heldu aktiborako prestatu ahal izateko, oinarriko giza eskubideenganako errespetua sustatuz umearengan, eta norberaren balio kultural eta nazional propioenganako nahiz bereaz bestelako zibilizazioenganako errespetua garatuz.

30. Artikulua: Gutxiengoetako edo populazio indigenoetako umeak

Gutxiengo jakin bateko umeek nahiz populazio indigenoetako umeek beren bizitza kultural propioa edukitzeko, beren erlijio berezia praktikatzeko eta beren hizkuntza propioa erabiltzeko eskubidea dute.

31. Artikulua: Aisia, jolasa eta kultur jarduerak

Umeak aisiarako eta jolaserako eskubidea dauka, eta baita jarduera artistiko eta kulturaletan parte hartzeko ere.

32. Artikulua: Adin txikikoen lana

Estatuaren obligazioa da umea bere osasun, hezkuntza edo garapenarentzat kaltegarria gerta daitekeen edozein lan egikaritzetik babestu edo begiratzea; baita enplegu batean onartua izateko gutxienerako adinak ezarri eta berorren baldintzak arautzea ere.

33. Artikulua: Estupefazianteen erabilera eta trafikoa

Umearen eskubidea da estupefazianteen eta substantzia psikotropikoen erabileratik babestua izatea, eta substantzia horien produkzioan edo banaketan nahasiak egon daitezen eragozteak.

34. Artikulua: Esplotazio sexuala

Umeak esplotazio eta abusu sexualetatik babestua izateko eskubidea du, eta eskubide horren barruan sartzen dira prostituzioan edota usadio edo praktika pornografikoetan erabiliak izatea.

35. Artikulua: Umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa

Estatuaren obligazioa da umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa galarazteko eta prebenitzeko beharrezko neurri guztiak hartzea.

36. Artikulua: Bestelako esplotazio-forma batzuk

Umearen eskubidea da 32, 33, 34 eta 35. artikuluetan kontuan hartuak izan ez diren bestelako esplotazio-forma guztien kontrako babesa jasotzea.

37. Artikulua: Tortura eta askatasun-gabetzea

Ezein ume ez da torturatua izango, ezta tratu krudel, anker edo bihotz-gabekorik jasango, heriotza-zigorrik, betirako presoaldirik edota atxilotze nahiz gartzeleratze legez kontrako edo arbitrarioz ezarriko ere. Askatasun-gabetua izan den ume oro gizatasunez tratatua izango da, helduengandik aparte mantendua egongo da, bere familiarekin harremanak edukitzeko eskubidea gordeko du eta asistentzia juridikoa eta bestelako laguntza egokiak berehala eskuratuko zaizkio.

38. Artikulua: Gatazka armatuak

15 urte bete aurretik umeak ezingo du zuzenean inolako liskarretan parte hartu ezta indar armatuek errekutatua izan ere. Gatazka armatuen eragin eta erasanpean dauden ume guztiek babes eta zaintza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

39. Artikulua: Errekuperazio soziala eta bergizarteratzea

Estatuaren obligazioa da torturaren, gatazka armatuen, abandonuaren, tratu txarren edota esplotazioaren biktimak diren umeek tratamendu berezia jaso dezaten neurri egokiak hartzea, haur horien errekuperazio soziala eta bergizarteratzea ziurtatzeko.

40. Artikulua: Adin txikikoen justizia administratzea

Akusatua den edozein ume, edota legeak hautsi edo urratzeagatik errudun deklaratu den edozein ume bere oinarrizko eskubideak errespetatuak izan daitezen eskubidea dauka, eta batez ere ekitatezko prozedura baten garantia guztiak aprobetxatzeko eskubidea, eta baita bere defentsa prestatu eta aurkeztu ahal izateko asistentzia juridikoa edota bestelako laguntza egokiak edukitzeko eskubidea ere. Posible denean, prozedura judizialetara ez jotzeko eta instituzio berezietan ez inertzatzeko ahaleginak egingo dira.

41. Artikulua: Indarrean dauden arauen errespetua

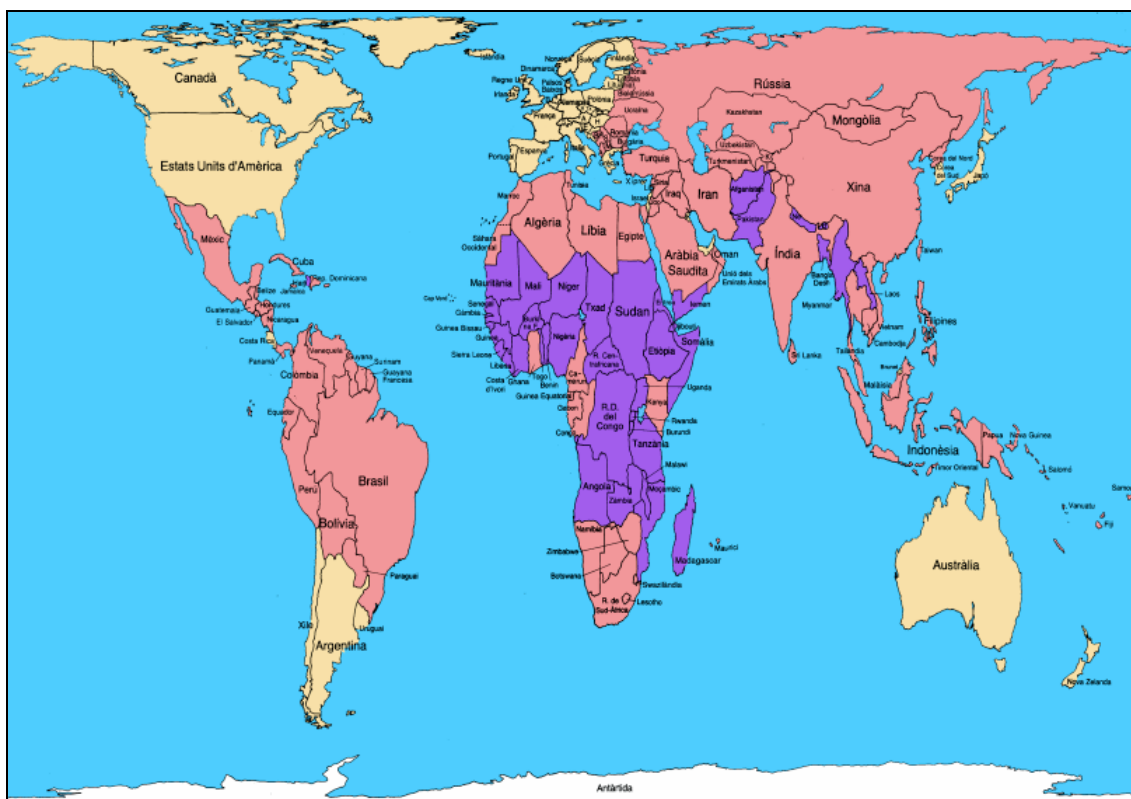
Nazioko lege batek edota Estatu horretan indarrean dagoen bestelako nazioarteko xedapen batek ezarritako arau bat Konbentzio honetako xedapen analogoa baino umearentzat faboragarriagoa gertatzen den kasuan, aipatu xedapen edo arau faboragarriago hori aplikatuko da.

Haurren Eskubideen gaineko Deklarazio Unibertsala

Laburbilduta eta modu errazean

1. Berdintasunerako eskubidea, arraza, erlijioa edo nazionalitatea edozein dela ere.
2. Babes berezi baterako eskubidea, osasuntsu eta libre hazi daitezen fisikoki, mentalki eta sozialki.
3. Izena eta nazionalitatea edukitzeko eskubidea
4. Elikadura, etxebizitza eta medikuen zaintza egokia izateko eskubidea.
5. Fisikoki edo mentalki ezinduak diren haurrek eskubide izan behar dute hezkuntzarako, eta laguntza bereziak eman behar zaizkie.
6. Ulertuak eta maitatuak izateko eskubidea gizartearen eta familiaren aldetik.
7. Hezkuntza doan jasotzeko eskubidea. Dibertitzeko eta jolasteko eskubidea.
8. Arreta eta laguntza eskubidea arrisku kasuetan.
9. Lan-esplotaziotik abestu behar dira haurrak eta ezin dira abandonatu.
10. Solidaritatea, adiskidetasuna eta justizia sustatzen dituen hezkuntza jasotzeko eskubidea dute haurrek.

Peters-en Mapa

A ze mapamundi arraroa, ezta? Esan liteke irudia dokumentuan sartzean “desitxuratu” egin dela. Bada ez, mapa ondo dago; izan ere, munduaren itxura ondoen erakusten digun plano da. Orduan, zergatik ikusi ohi dugu zapalago? Normalean Mercator-en Mapa erabiltzen delako.

Mercator-en proiektzioa

Mercator-en mapa 1569. urtean sortu zen; garai hartan marinelek belaz lagundurik zeharkatzen zituzten ozeanoak, egurrezko itsasontzietan, izarrak gidari zituztela. Proiektzio horren arrakasta honela azal daiteke: bertan egindako edozein lerro zuzenek egiazko ibilbidea erakusten du, eta mapan markatutako angeluari itsasorratzaren bidez jarraituz, ondo nabiga daiteke. Herrialdeen itxura egiazkoa da, baina horien azalera berezkoa baino askoz handiagoa da latitude altuetan, Europan eta Iparramerikan, munduko aberastasun osoaren %80 kontzentratzen den herrialdeetan hain zuzen.

Peters-en proiektzioa

Mapa hau Arno Peters historialari eta kartografoak proposatu zuen Alemanian 1974an eta sekulako eztabaida piztu zuen. . Peters-en proiektzioa proiektzio zilindrikoa eta konformea zen, Mercator-ena bezala. Baina, aurrekoak ez bezala, matematikoki zuzentzen du altitude altuen distortsioa. Peters-en proiektzioak munduaren **irudi eurozentrikoa** baztertzen du. Eskalak gutxien desitxuratzen dituen proiektzioa da. Dauden proiektzio guztietatik bera egokitzen da ondoen munduaren benetako neurrietara.